

Ekonomi ve İhracat Bülteni

Haziran 2024

immib

İstanbul Maden ve Metaller
İhracatçı Birlikleri

İçerik

Küresel Ekonomi ve Ticaret	2
Türkiye Ekonomisi ve Dış Ticareti	7
Küresel Emtia Fiyatları	24
AB Onarım Hakkı (Right to Repair) Direktifi	32
Enerji Piyasalarının Güncel Durumu	33
Ulusal Katkı Beyanlarında (UKB) Yer Alan Ticaret Önlemlerinin Haritalanması	38
Çin-ABD Ticari İlişkilerinde Güncel Gelişmeler	43

Bu rapor güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen veriler kullanılarak yalnızca bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup herhangi bir yatırım tavsiyesi olarak yorumlanmamalıdır. Bu raporda yer alan görüş ve değerlendirmeler İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğinin kurumsal yaklaşımını yansıtmamaktadır. İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği bu raporda yer alan görüş, değerlendirme ve bilgilerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda herhangi bir şekilde garanti vermemektedir. İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği bu raporda yer alan bilgilerde herhangi bir bildirimde bulunmaksızın değişiklik yapma hakkına sahiptir. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle oluşabilecek doğrudan veya dolaylı zararlardan İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği sorumluluk kabul etmemektedir.

Küresel Ekonomi ve Ticaret

Küresel Ekonomi

Küresel ekonomi dirençli kalmaya devam etmektedir. Euromonitor tarafından hazırlanan Küresel Ekonomi Tahminleri 2024 Görünümü¹ yıl ortası güncellemesinde büyüme tahminleri hafif şekilde yukarı yönlü revize edilmiştir. Güncel tahminler 2024 yılında büyümenin %2,9 olacağını öngörmektedir. ABD ve Çin'in beklenenden daha iyi performans göstermesi iyileşen görünümün temel faktörleri olarak değerlendirilmektedir. Düşen enflasyon, iyileşen arz koşulları ve güçlü iş piyasaları da genel ekonomik aktiviteyi de desteklemeye devam etmektedir. Ancak, yüksek faiz oranları ve maliyet baskılarının etkisiyle büyüme tahminleri nispeten durağan ve tarihi seviyelerin altında kalmaktadır. İşletmeler ve tüketiciler, mevcut finansal ortamda dikkatli harcama davranışı sergilemeye devam etmektedir. Jeopolitik gerilimler de enflasyondaki düşüş eğilimini tehdit etmektedir. Uzun süreli daha sıkı para politikalarının ortaya çıkabileceği belirtilmektedir. Büyük ekonomiler istikrar kazansa da devam eden zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. ABD ekonomisinin beklentileri aşması 2024 yılı için tahminlerde önemli bir revizyona yol açmakta ancak yüksek faiz oranları, enflasyon ve yüksek tüketici borçları yılın kalanında büyüme performansı üzerinde baskı oluşturabilir. Enflasyonun hafiflemesi ve beklenen faiz indirimlerinin yürürlüğe girmesiyle 2025 yılında bir hızlanma beklense de Euro bölgesinin durgun kalmaya devam edeceği belirtilmektedir. Çin'de emlak kriziyle birlikte zayıf özel tüketim ekonomik büyümeyi kısıtlamaktadır. Ancak yine de 2024 yılı içerisinde şimdiye kadar görülen güçlü yatırımlar görünümün yukarı yönlü revize edilmesini sağlamıştır. Gelişmekte olan ekonomilerin 2024 yılında büyüme tahminlerinin gelişmiş ekonomileri geride bırakması beklense de Meksika ve Brezilya gibi bazı Latin Amerika ülkelerinde büyüme zayıf kalabilir. Bu durgunluğun arkasında yatan sebepler iç ve dış talepteki yumuşama, mali konsolidasyon ve sıkı para politikası olarak değerlendirilmektedir. Asya-Pasifik bölgesi küresel ekonomik beklentilere yön vermeye devam etmektedir. Hindistan'ın 2024 yılında %6,3 büyüme ile en hızlı büyüyen ekonomi olacağı öngörülmektedir. Vietnam ve Filipinler'in de %5'ten fazla büyüme göstererek güçlü bölgesel performansa katkı bulunacağı tahmin edilmektedir.

Gelişmekte olan ekonomiler: Yıllık reel GSYİH büyüme tahminleri ve 2023 yılı son çeyrek tahminlerine göre revizeler

Ülke/Bölge	2023	2024	2025	2024 Revizyonu	2025 Revizyonu
Gelişmekte olan ekonomiler	4.2%	4.0%	4.1%	+0.1	+0.1
Çin	5.2%	4.7%	4.4%	+0.2	+0.1
Hindistan	6.9%	6.3%	6.5%	+0.2	+0.1
Brezilya	2.9%	1.8%	1.9%	+0.4	-0.1
Meksika	3.1%	2.4%	1.9%	+0.3	0.0
Türkiye	4.5%	2.6%	3.1%	0.0	-0.2

Kaynak: Euromonitor International

¹ Euromonitor International, Küresel Ekonomik Tahminler 2024 Görünümü Yıl Ortası Güncellemesi [2](#)

Gelişmiş olan ekonomiler: Yıllık reel GSYİH büyüme tahminleri ve 2023 yılı son çeyrek tahminlerine göre revizeler

Ülke/Bölge	2023	2024	2025	2024 Revizyonu	2025 Revizyonu
Gelişmiş Ekonomiler	1.6%	1.4%	1.7%	+0.2	0.0
ABD	2.5%	2.1%	1.7%	+0.6	0.0
Euro Bölgesi	0.7%	0.7%	1.5%	-0.1	0.0
Almanya	-0.1%	0.1%	1.2%	-0.4	-0.3
Birleşik Krallık	0.1%	0.3%	1.3%	-0.1	0.0
Japonya	1.9%	0.6%	1.2%	-0.3	+0.3

Kaynak: Euromonitor International

Tedarik zincirlerindeki iyileşmeler ve sıkı para politikasının talebi yavaşlatması nedeniyle enflasyonist baskılarında geçen iki yıla kıyasla azalmaya devam edeceği tahmin edilmektedir. Küresel enflasyon Arjantin'den kaynaklı olarak 2024 yılında %6,4'e yükselmektedir. Arjantin bu hesaplamanın dışında tutulduğunda ise küresel enflasyonun %4,5 seviyesinde kaldığı belirtilmektedir. Euromonitor tahminlerine göre enflasyonun 2025 yılında %3,7'ye düşeceği öngörülmektedir. Belirsiz bir görünüm yaratan enflasyondaki düşüş eğilimini birçok zorluğun tersine çevirebileceği ifade edilmektedir. Jeopolitik gerilimler, ticaretteki aksamalar ve emtia fiyatlarındaki oynaklık büyük bir yukarı yönlü risk oluşturmaktadır. Kızıldeniz'deki nakliye kesintileri bazı tedarik zincirlerini engelleyebilir. Ukrayna'daki savaş da küresel enerji ve gıda tedarikine yönelik bir tehdit oluşturmaya devam ettiği belirtilmektedir. Enflasyonist baskıların diğer faktörlerin yanı sıra devam eden işgücü sıkıntısı, konut arzı eksikliği ve jeoekonomik parçalanma nedeniyle de artabileceği değerlendirilmektedir.

Gelişmekte olan ekonomiler: Yıllık enflasyon tahminleri ve 2023 yılı son çeyrek tahminlerine göre revizeler

Ülke/Bölge	2023	2024	2025	2024 Revizyonu	2025 Revizyonu
Gelişmekte olan ekonomiler	9.3%	9.3%	5.5%	+1.9	+0.1
Çin	0.2%	0.8%	1.6%	-0.7	-0.3
Hindistan	5.7%	4.7%	4.4%	-0.1	+0.1
Brezilya	4.6%	3.8%	3.6%	-0.2	+0.1
Meksika	5.6%	4.3%	3.7%	+0.2	+0.2

Kaynak: Euromonitor International

Gelişmiş olan ekonomiler: Yıllık enflasyon tahminleri ve 2023 yılı son çeyrek tahminlerine göre revizeler

Ülke/Bölge	2023	2024	2025	2024 Revizyonu	2025 Revizyonu
Gelişmiş Ekonomiler	4.6%	2.6%	2.2%	-0.1	0.0
ABD	4.1%	2.9%	2.4%	+0.2	+0.1
Euro Bölgesi	5.3%	2.4%	2.0%	-0.3	0.0
Almanya	6.0%	2.4%	2.0%	-0.4	-0.1
Birleşik Krallık	7.4%	2.5%	2.1%	-0.6	0.0
Japonya	3.3%	2.3%	1.6%	-0.1	0.0

Kaynak: Euromonitor International

Ekonomiyi tehdit eden ana olumsuz senaryolardan biri ticaret ortamının giderek bozulduğu ve bölündüğü küresel parçalanma olarak görülmektedir. Korumacı politikalar, tarifeler ve diğer engeller nedeniyle ticaret maliyetleri artabilir. Bu senaryoda, büyüme %2,7'ye yavaşlayabilir ve enflasyon 2024'te %7,2'ye ulaşabilir. Tüketiciler daha yüksek fiyatlar ve sınırlı seçeneklerle, işletmeler de daha yüksek maliyetlerle ve pazarlara daha az erişimle karşı karşıya kalabilir. Jeopolitik gerilimler, büyümenin %2,5'e ulaşmasına ve enflasyonun %8,0'a çıkmasına yol açabilir. Bu durum emtia fiyatlarında artışa da neden olabilir. Emtia fiyatlarındaki önemli artışların, üretim maliyetleri üzerinde ikinci ve üçüncü dereceden etkileri vardır. Bu artışlar daha sonra tedarik zincirine aktarılmakta ve sonunda tüm ekonomilere yayılmaktadır. Stagflasyon da küresel ekonomik beklentileri engelleyen başka bir senaryo öne çıkmaktadır. Bu durumda 2024 yılında büyüme %2,1'e yavaşlayabilir ve enflasyon %7,1'e ulaşabilir. Daha düşük ihtimalli bir risk senaryosu olarak Euro bölgesinde derin yavaşlama riski olduğu değerlendirilmektedir. Bu senaryoda büyüme %2,6'ya düşebilir ve enflasyon %7,6'ya yükselebilir.

Küresel risk senaryoları		
Senaryolar	Küresel Risk Endeksi	Küresel Reel GSYİH Etkisi
Küresel Parçalanma	1.1	-1.7 pp
Emtia Fiyatlarında Tırmanma	1.0	-1.2 pp
Küresel Stagflasyon	0.9	-1.3 pp
Avrupa'da Gerileme	0.4	-0.8 pp

Kaynak: Euromonitor International

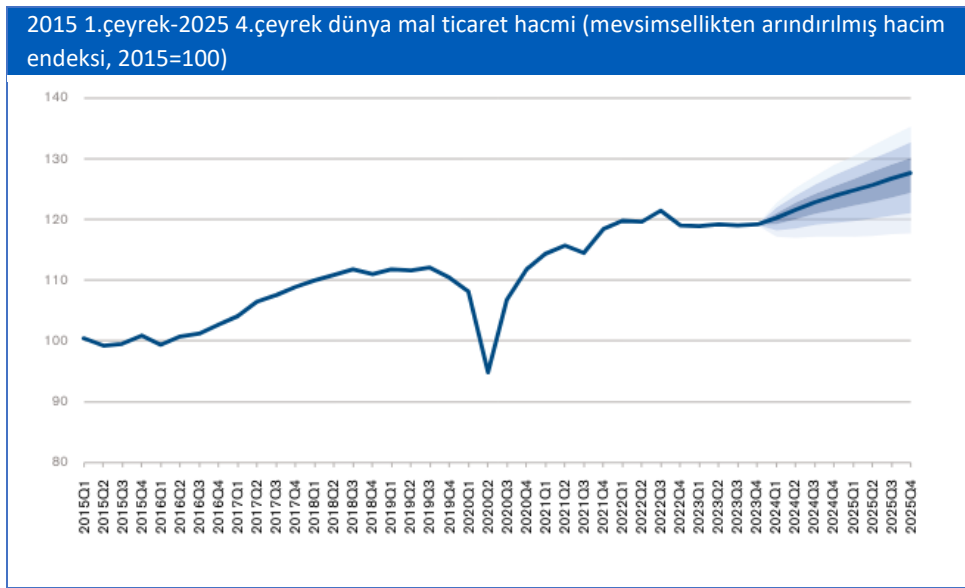
Jeopolitik gerginliklerin artma olasılığı, tedarik zincirindeki zayıflıklar ve yüksek emtia fiyatları gibi küresel ekonomide ciddi aksaklıklara yol açmaktadır. Ukrayna'da devam eden savaş, gerilimin artması durumunda küresel emtia fiyatlarında yeniden yükselişe öncülük edebilir. Enflasyonun yeniden yükselme riski, merkez bankalarının kısıtlayıcı para politikasını uzatmasına sebep olabilir ve bu nedenle faiz oranları daha uzun süre daha yüksek kalabilir. Sıkı finansal koşullar, ek olumsuzluklarla birleştiğinde, küresel ekonomik faaliyetlerde daha hızlı bir yavaşlama gerçekleşebilir. Borçlanma maliyetlerinin yüksek olduğu ve doların güçlü olduğu bir ortamda borç krizi sarmal bir boyuta ulaşabilir.

Uluslararası Kuruluşların Büyüme Tahminleri (%)									
		Dünya	Avro Bölgesi	ABD	Brezilya	Rusya	Hindistan	Çin	Japonya
Dünya Bankası	2021	6,2	5,9	5,8	5,0	5,6	9,1	8,4	2,6
	2022	3,0	3,4	1,9	2,9	-2,1	7,2	3,0	1,0
	2023	2,6	0,4	2,5	3,1	2,6	6,3	5,2	1,8
	2024	2,4	0,7	1,6	1,5	1,3	6,4	4,5	0,9
	2025	2,7	1,6	1,7	2,2	0,9	6,5	4,3	0,8
IMF	2021	6,2	5,3	5,9	5,0	4,7	8,7	8,4	2,1
	2022	3,5	3,4	1,9	3,0	-1,2	7,2	3,0	1,0
	2023	3,2	0,4	2,5	2,9	3,6	7,8	5,2	1,9
	2024	3,2	0,8	2,7	2,2	3,2	6,8	4,6	0,9
	2025	3,2	1,5	1,9	2,1	1,8	6,5	4,1	1,0
OECD	2021	6,3	5,8	5,8	5,3	5,6	9,0	8,5	2,2
	2022	3,3	3,4	1,9	3,0	-2,0	7,2	3,0	0,9
	2023	2,9	0,6	2,4	3,0	1,3	6,3	5,2	1,7
	2024	3,1	0,7	2,6	1,9	2,6	6,6	4,9	0,5
	2025	3,2	1,5	1,8	2,1	1,0	6,6	4,5	1,1

Kaynak: IMF (Nisan 2024), Dünya Bankası (Ocak 2024), OECD (Mayıs 2024)

Küresel Ticaret

Dünya mal ticareti hacminin, 2023'teki daralmanın ardından ticari mallara olan talebin toparlanmasıyla birlikte 2024 yılında %2,6, 2025 yılında ise %3,3 büyümesi beklenmektedir. Ticaret hacmi, Ukrayna'da başlayan savaşa rağmen 2022'de kaydettiği %3,0 büyümenin ardından geçen yıl %1,2 oranında düşmüştür. Yüksek enerji fiyatlarının ve enflasyonun kalıcı etkileri, özellikle ticaret yoğun imalat mallarına olan talep üzerinde ağır bir etki yaratmıştır. Enflasyonist baskılar hafifledikçe ve gerçek hane halkı gelirleri arttıkça bu durumun önümüzdeki iki yıl içinde kademeli olarak toparlanması beklenmektedir. 2023 yılında mal ticaretindeki nispeten küçük %1,2'lik düşüş, ithalat talebinin Avrupa'da keskin bir şekilde düşmesi, Kuzey Amerika'da azalması, Asya'da sabit kalması ve büyük akaryakıt ihraç eden ekonomilerde artması nedeniyle güçlü bölgesel farklılıkları gölgelemektedir. Zayıf talep, Avrupa'da ihracat hacimlerini azaltıp Asya'da daha güçlü bir toparlanmayı engellemektedir. Tahmin gerçekleşirse Asya bölgesi 2024 ve 2025 yıllarında ticaret hacmi büyümesine daha büyük bir katkı yapabilir. Grafikte gösterildiği gibi, mal ticareti hacmi 2023 yılı boyunca pandemi öncesi seviyesinin oldukça üzerinde seyretmiştir. Mal ticareti 4. çeyrekte, önceki yılın aynı dönemine göre hafif bir düşüş göstermiştir.²

Kaynak: Dünya Ticaret Örgütü

Dünya mal ticaretinin ihracat ve ithalatın ortalaması ile ölçülen mevcut değeri 2023'te %5 düşüşle 24,01 trilyon dolara gerilemiştir. İhracat tarafındaki düşüşe, ihracatı %28 oranında düşen Rusya Federasyonu'nun yanı sıra Çin (-%5), Japonya (-%4) ve Kore Cumhuriyeti (-%4) gibi imalat odaklı Asya ekonomileri neden olmuştur. ABD (-%2), Almanya (+%1) ve Meksika (+%3) dahil olmak üzere diğer büyük ekonomiler daha küçük düşüşler ve hatta mütevazı artışlar görmüştür. Avrupa Birliği'nin dünyanın geri kalanına ihracatı %2 artarken AB içi ticaret %1 azalmıştır. Toplam ihracatı ise dolar bazında sabit kalmıştır. 2023'te fiyatı ortalama %63 düşen doğal gaz gibi emtia fiyatlarındaki düşüş nedeniyle çoğu ekonomide emtia ithalatı düşmüştür. ABD dahil Arap Emirlikleri (+%7), Rusya Federasyonu (+%10) ve Suudi Arabistan (+%11) gibi birkaç büyük enerji ihracatçısı dışında tüm büyük ekonomiler düşüş yaşamıştır. Mal ticaretinin aksine, seyahat ve diğer hizmetlere yapılan harcamaların COVID-19 salgını sonrasında toparlanmaya devam etmesiyle ticari hizmetlerde dünya ticaretinin dolar değeri 2023'te %9 artışla 7,54 trilyon dolara yükselmiştir.

Son yıllarda küresel ticaret, toplu olarak "çoklu kriz" olarak adlandırılan olumsuz faktörlerin birleşiminden etkilenmiştir. Bu faktörler, COVID-19 salgınıyla ilgili arz ve talep şokunu, tedarik zincirindeki aksaklıklarını ve jeopolitik rekabetlerin yol açtığı artan ticaret politikası belirsizliğinin etkilerini kapsamaktadır. Bu zorluklara rağmen, küresel mal ticareti son dört yılda anlamlı bir dayanıklılık sergilemiştir. 2023'ün dördüncü çeyreğinde

² Dünya Ticaret Örgütü, Küresel Ticaret Görünümü ve İstatistikler [2](#)

mal ticareti hacmi, 2019'un üçüncü çeyreğindeki salgın öncesi zirveye göre hâlâ %6,3, 2015'teki ortalama seviyeye göre ise %19,1 artmıştır.

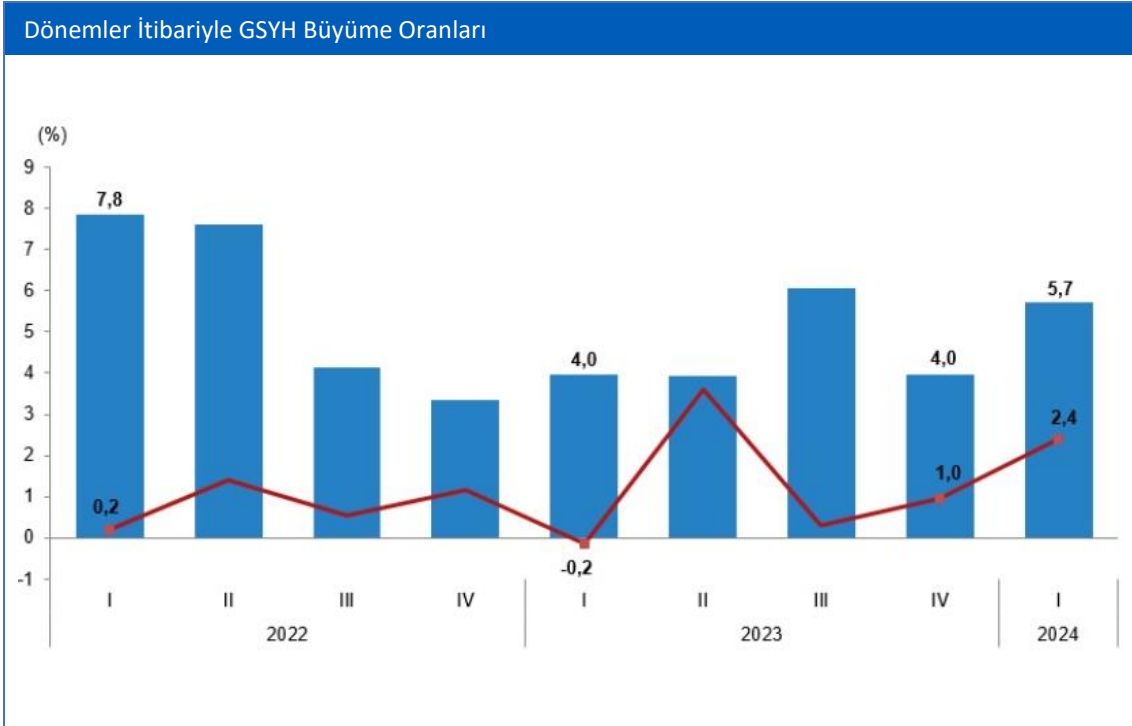
Dünya Ticaret Örgütü'nün mevcut tahminlerine göre Afrika'nın ihracatının 2024'te diğer tüm bölgelerden daha hızlı artması öngörülmektedir. Kıtanın ihracatı, Kovid-19 salgınının ardından baskı altında kalmayı sürdürmüştür. Kuzey Amerika, Orta Doğu ve Asya'nın tamamında %3,5 civarında ılımlı bir ihracat artışı beklenirken, Güney Amerika'nın %2,6 ile daha yavaş bir büyüme göstermesi beklenmektedir. Avrupa ihracatının yalnızca %1,7 büyümeyle bir kez daha diğer bölgelerin gerisinde kalabileceği değerlendirilmektedir. Asya'da %5,6 ve Afrika'da %4,4 oranındaki güçlü ithalat hacmi artışı, 2024 yılında ticari mallara yönelik küresel talebin desteklenmesine yardımcı olabilir. Bununla birlikte, Güney Amerika (%2,7), Orta Doğu (%1,2), Kuzey Amerika (%1,0), Avrupa (%0,1) ve BDT bölgesi (-3,8) dahil olmak üzere diğer tüm bölgelerin ortalamanın altında ithalat büyümesi göreceği ifade edilmektedir.

Türkiye Ekonomisi ve Dış Ticareti

Türkiye Ekonomisi

Türkiye Ekonomisi 2024 Yılı İlk Çeyreğinde %5,7 Büyüdü

GSYH 2024 yılı dördüncü çeyreğinde; zincirlenmiş hacim endeksi olarak, bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %5,7 arttı.³

Kaynak: TÜİK

³ TÜİK, Dönemsel Gayrisafi Yurt İçi Hasıla

Türkiye'nin Temel Ekonomik Göstergeleri

Göstergeler	2020	2021	2022	2023	2024				
					Oca.	Şub.	Mart	Nis.	May.
GSYH Değişim ¹ (%)	1,9	11,4	5,6	4,5	-	-	-	-	-
GSYH (milyar \$)	717	807	906	1.119	-	-	-	-	-
Sanayi Üretim Endeksi Yıllık Değişim ²	1,6	17,5	5,7	1,6	1,3	11,5	4,3	-	-
İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (%)	71,9	76,6	77,2	76,3	76,2	76,4	76,2	76,7	76,3
İşsizlik Oranı (%)	13,1	12,0	10,4	9,4	9,8	8,7	8,6	8,5	-
Cari İşlemler Dengesi (milyar \$)	-31,9	-7,2	-48,8	-45,5	-2,52	-3,26	-4,5	-5,3	-
Cari İşlemler Dengesi /GSYH Oranı (%)	-4,4	-0,9	-5,3	-4,1	-	-	-	-	-
Dış Ticaret Dengesi (milyar \$)	-37,9	-29,3	-89,6	-87,0	-4,4	-4,8	-7,4	-9,9	-6,5
İhracat (FOB, milyar \$)	169,6	225,2	254,2	255,5	23,0	20,0	22,6	19,3	24,1
İthalat (CIF, milyar \$)	219,5	271,4	363,7	361,8	29,1	26,2	30,0	29,2	30,6
Bütçe Dengesi / GSYH Oranı (%)	-3,5	-2,8	-0,9	-5,4	-	-	-	-	-
TÜFE ³ Oranı (%)	14,60	36,08	64,27	64,77	-	-	-	-	-
Ciro Endeksi Değişim Oranı ⁴	28,6	82,4	89,7	-	6,6	-	-	-	-
Politika Faiz Oranı ⁵ (%)	8,25 17,00	14,00 19,00	9,00 13,00	9,00 40,00	42,50	45,00	50,00	50,00	50,00

Kaynak: Hazine Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, TÜİK, TCMB

¹GSYH (Yıllık Reel Yüzde Değişim)

²Takvim Etkisinden Arındırılmış Sanayi Üretim Endeksi (2015=100, Yıllık Yüzde Değişim)

³TÜFE Dönem sonu yıllık yüzde değişim

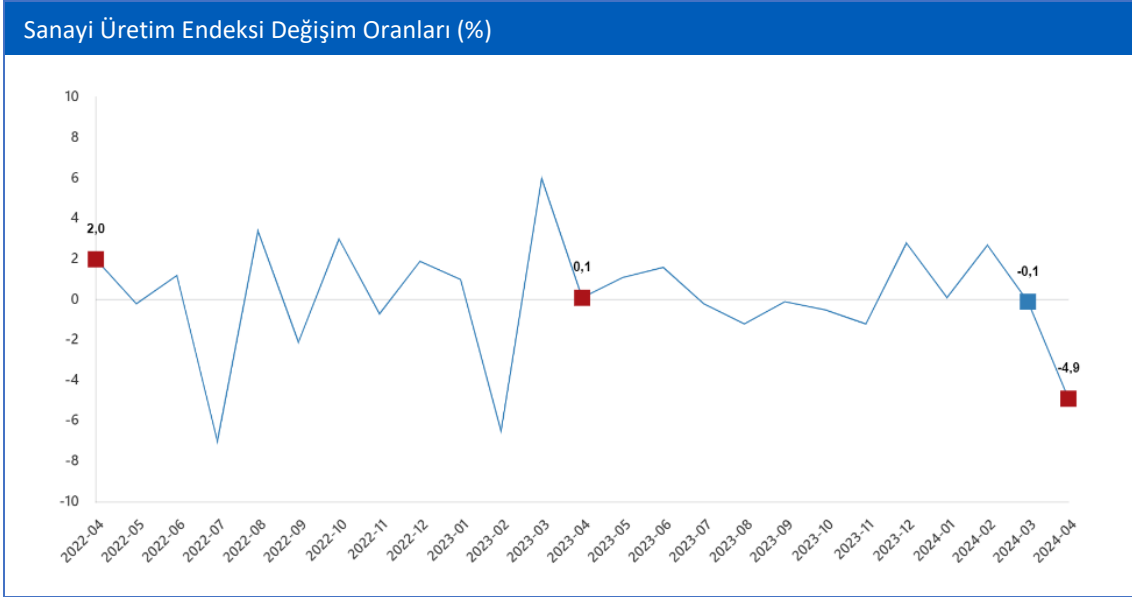
⁴ Değişim Oranlarının hesaplanmasında baz yılı 2015 olarak alınmıştır.

⁵ 2020-2021-2022 yılları için en düşük ve en yüksek politika faiz oranları verilmiştir.

Not: 2024 yılına ilişkin veriler geçici olup ilerleyen dönemde bu veriler ilgili kuruluşlar tarafından revize edilebilmektedir.

Sanayi Üretimi Nisan ayında Yıllık %0,7 azaldı

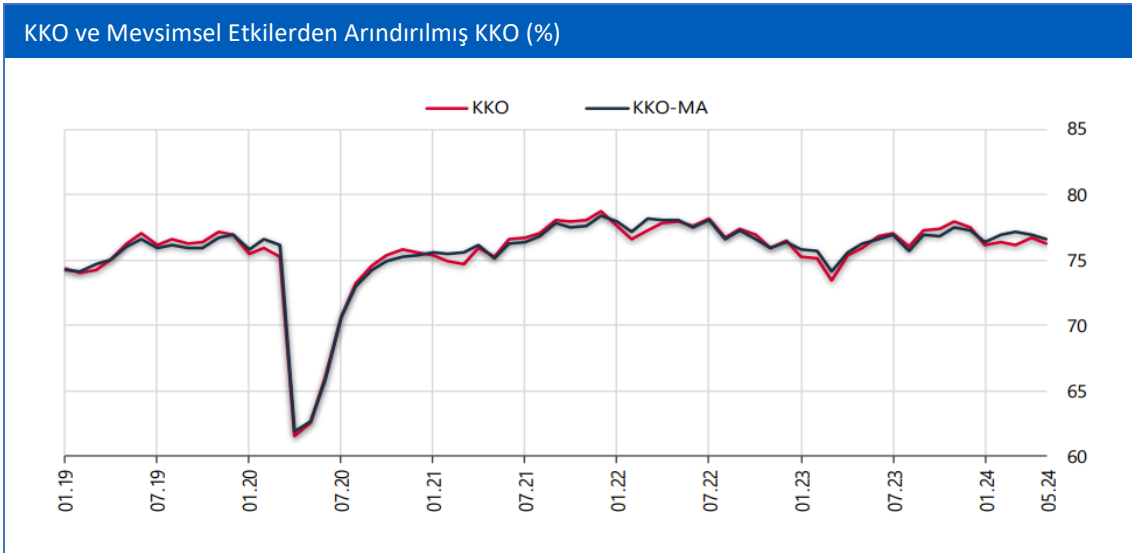
Sanayinin alt sektörleri incelendiğinde, 2024 yılı Nisan ayında madencilik ve taş ocaklığı sektörü endeksi bir önceki yılın aynı ayına göre %12,2 arttı, imalat sanayi sektörü endeksi %1,5 azaldı ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi %1,6 arttı.⁴

Kaynak:TÜİK

İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı Mayıs Ayında %76,3 Oldu

2024 yılı Mayıs ayında, İmalat sanayi genelinde mevsimsel etkilerden arındırılmış Kapasite Kullanım Oranı (KKO-MA), bir önceki aya göre 0,4 puan azalarak yüzde 76,6 seviyesinde gerçekleşmiştir. Mevsimsel etkilerden arındırılmamış Kapasite Kullanım Oranı (KKO), bir önceki aya göre 0,4 puan azalarak yüzde 76,3 seviyesinde gerçekleşmiştir.⁵

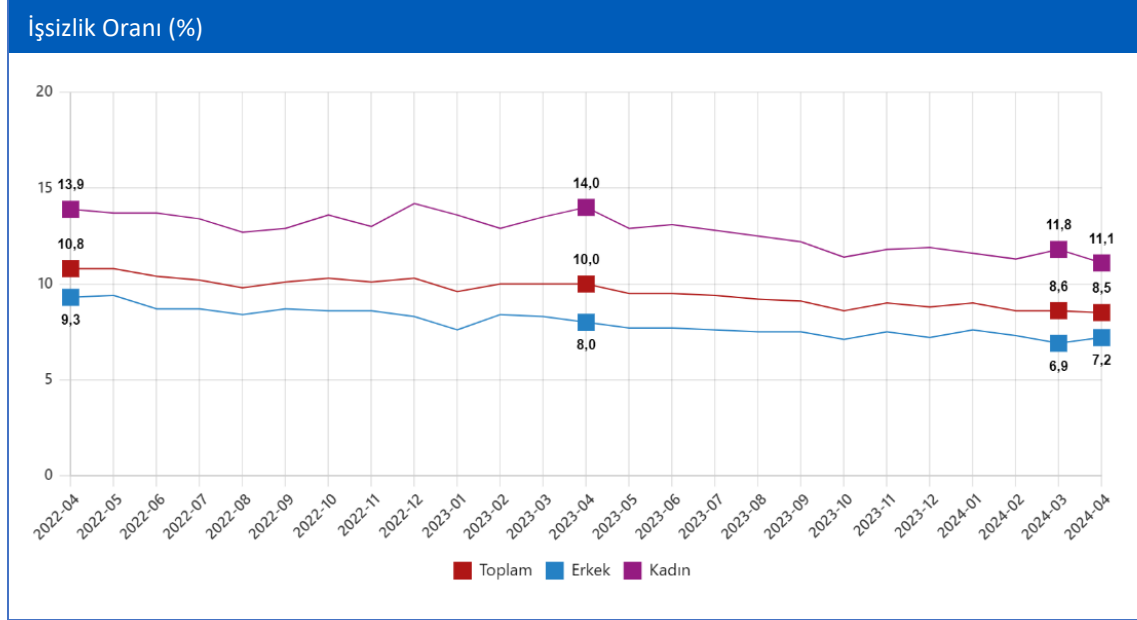
Kaynak:Merkez Bankası

⁴ TÜİK, Sanayi Üretim Endeksi

⁵ TCMB, İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı

İşsizlik 2024'ün Nisan Ayında %8,5 Olarak Gerçekleşti

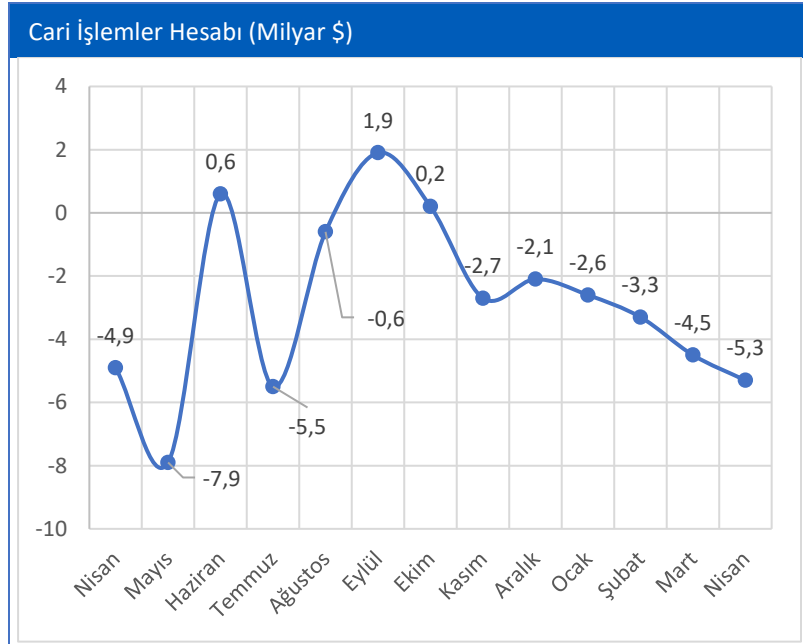
Hanehalkı İşgücü Araştırması sonuçlarına göre; 15 ve daha yukarı yaştaki kişilerde işsiz sayısı 2024 yılı Nisan ayında bir önceki aya göre 18 bin kişi azalarak 3 milyon 42 bin kişi oldu. İşsizlik oranı ise %8,5 seviyesinde gerçekleşmiştir. İstihdam edilenlerin sayısı 2024 yılı Nisan ayında bir önceki aya göre 1 bin kişi azalarak 32 milyon 618 bin kişi, istihdam oranı ise 0,1 puan azalarak %49,5 olmuştur. İşgücü 2024 yılı Nisan ayında bir önceki aya göre 18 bin kişi azalarak 35 milyon 661 bin kişi, işgücüne katılma oranı ise %54,2 olarak gerçekleşmiştir.

Kaynak:TÜİK

Nisan 2024 Döneminde Cari İşlemler Açığı 5,29 Milyar \$ Oldu

2024 yılı Nisan ayında cari işlemler dengesi, 5.285 milyon dolar açık vermiştir. Altın ve enerji hariç cari işlemler hesabı ise 0,5 milyar dolar açık vermiştir. Ödemeler dengesi tanımlı dış ticaret açığı 7,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Hizmetler dengesi kaynaklı girişler 3,1 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Söz konusu kalemler altında seyahat kaleminden kaynaklanan net gelirler ise 2,5 milyar \$ olmuştur⁶.

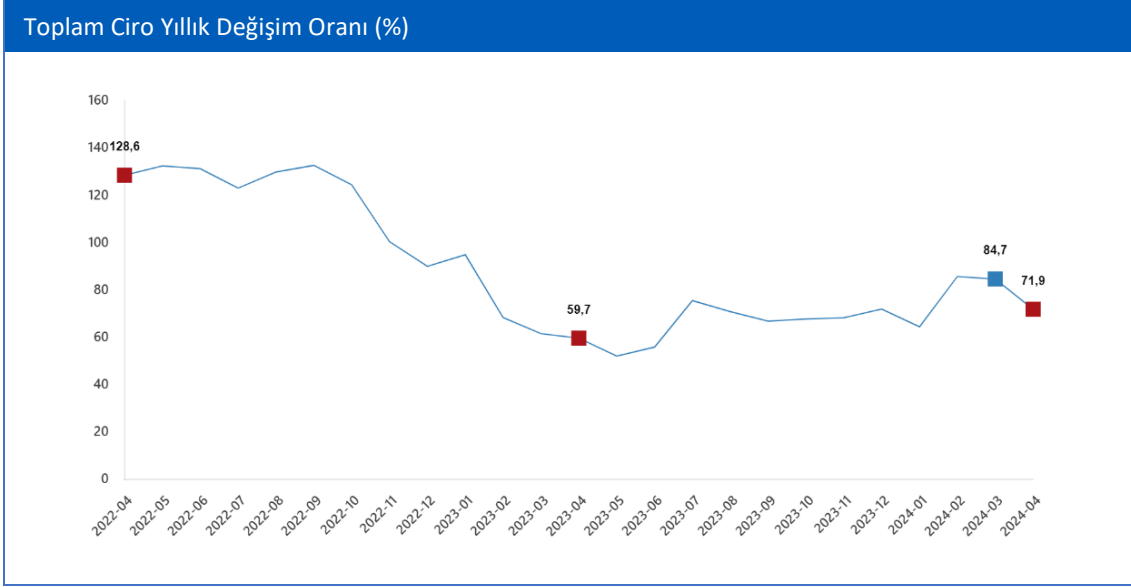

Kaynak:Merkez Bankası

⁶ TCMB, Ödemeler Dengesi İstatistikleri

Ciro Endeksi Yıllık %71,9 Oranında Arttı

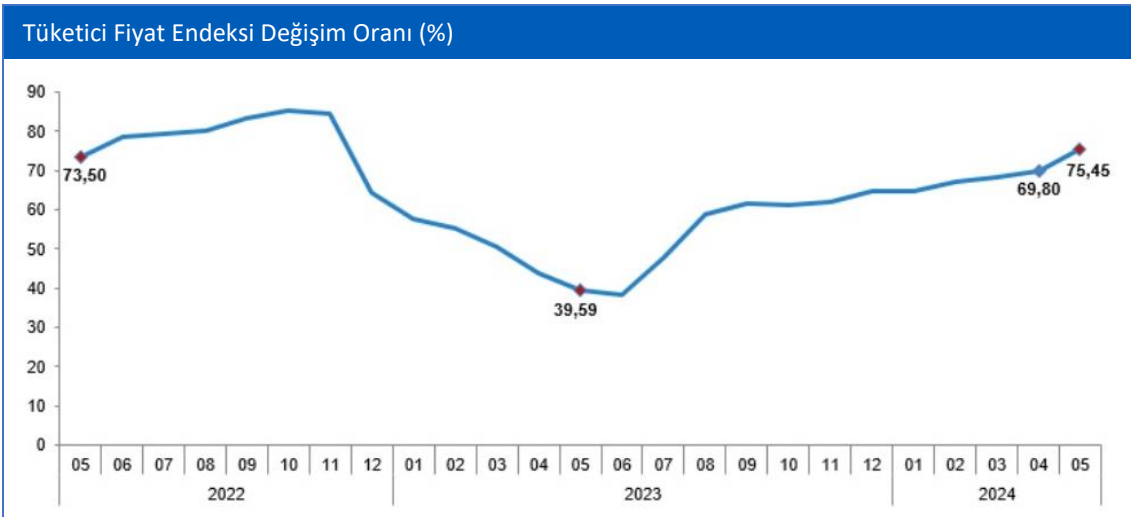
2024 yılı Nisan ayında ciro endeksi oranı sanayi, inşaat, ticaret ve hizmet sektörleri toplamında yıllık bazda %71,9 oranında artarken, aylık bazda %0,3 artmıştır. Alt detaylarına bakıldığında ise sanayi endeksi yıllık bazda %62,4, inşaat ciro endeksi %78,4, ticaret ciro endeksi %72,7 ve hizmet ciro endeksi %88,1 artmıştır. Aylık bazda ise sanayi endeksi %0,2 azalmış, inşaat ciro endeksi %9,0 azalmış, ticaret ciro endeksi %0,7 artmış ve hizmet ciro endeksi %4,0 artmıştır.⁷

Kaynak:TÜİK

Tüketici Fiyat Endeksi Mayıs 2024'te yıllık %75,45 oldu

2024 yılı Mayıs ayında ciro endeksi oranı sanayi, inşaat, ticaret ve hizmet sektörleri toplamında yıllık bazda %75,45 oranında artarken, aylık bazda %3,37 artmıştır. Alt detaylarına bakıldığında ise sanayi endeksi yıllık bazda %62,4, inşaat ciro endeksi %78,4, ticaret ciro endeksi %72,7 ve hizmet ciro endeksi %88,1 artmıştır. Aylık bazda ise sanayi endeksi %0,2 azalmış, inşaat ciro endeksi %9,0 azalmış, ticaret ciro endeksi %0,7 artmış ve hizmet ciro endeksi %4,0 artmıştır.⁸

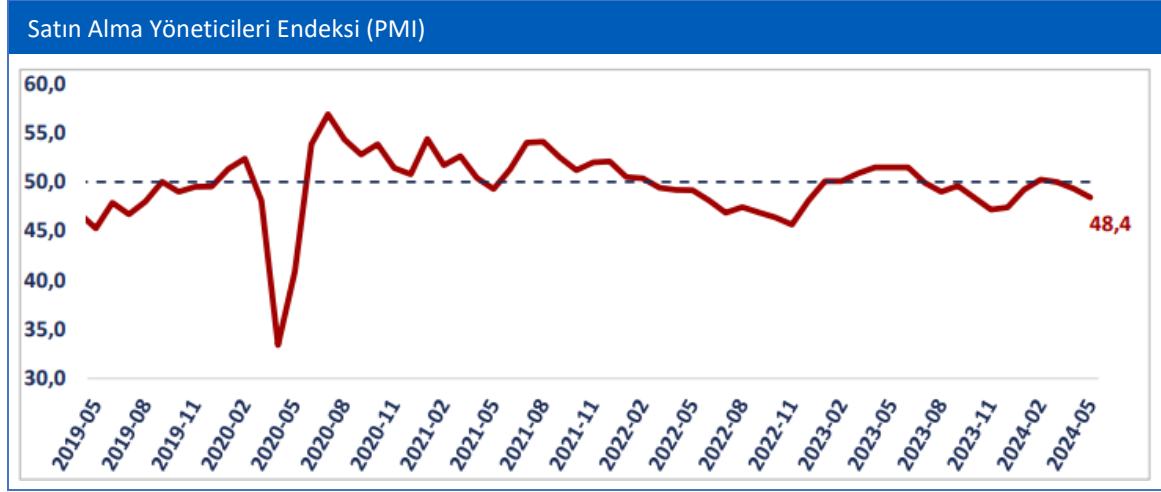
Kaynak:TÜİK

⁷ TÜİK, [Ciro Endeksleri](#)

⁸ TÜİK, [Tüketici Fiyat Endeksi](#)

Türkiye'nin PMI Değeri Şubat Ayında 50,2 Olarak Gerçekleşti

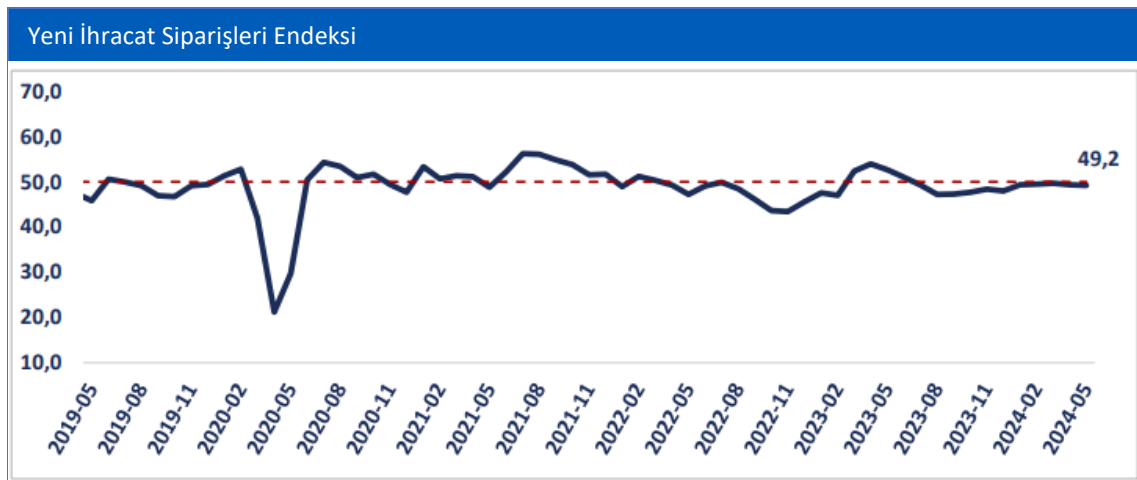
Satınalma Yöneticileri Endeksleri (Purchasing Managers' Indices - PMI), ekonomik faaliyet koşullarının ölçümü açısından yakından takip edilen göstergeler arasında yer almaktadır. PMI'lar ekonomik koşullara ilişkin önemli bir öncü göstergedir. PMI'ların 50'den büyük olması önceki aya kıyasla bir artış olduğu anlamını taşıırken, 50'den küçük olması ise önceki aya göre düşüş olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda PMI Endeksleri ilgili ekonomi ve sektörün faaliyet koşullarındaki değişimin yönünü göstermektedir. PMI, 2024 yılı Mayıs ayında 48,4 olarak gerçekleşmiştir.⁹

Kaynak:Ticaret Bakanlığı

Şubat Ayında Türkiye'nin Yeni İhracat Siparişleri Endeks Değeri 49,5 Oldu

Satınalma yöneticileri ile yapılan görüşme ve anketlerden elde edilen veriler analiz edilerek hazırlanan "Yeni İhracat Siparişleri Endeksi" mal ve hizmet sektörlerindeki yurt dışı talebi ölçen bir göstergedir. Bu sayede ülke ve sektör bazında ihracat talebinde zaman içinde meydana gelen değişimler takip edilebilmektedir. Endeks değerinin 50'nin altında olması talepteki düşüşü, 50'nin üstünde olması talepteki artışı ifade ederken, 50 değeri bir değişimin olmadığını göstermektedir. Yeni İhracat Siparişleri Endeks değeri 2024 yılı mayıs ayında yeni ihracat siparişleri endeksi 49,2 olarak gerçekleşmiştir.

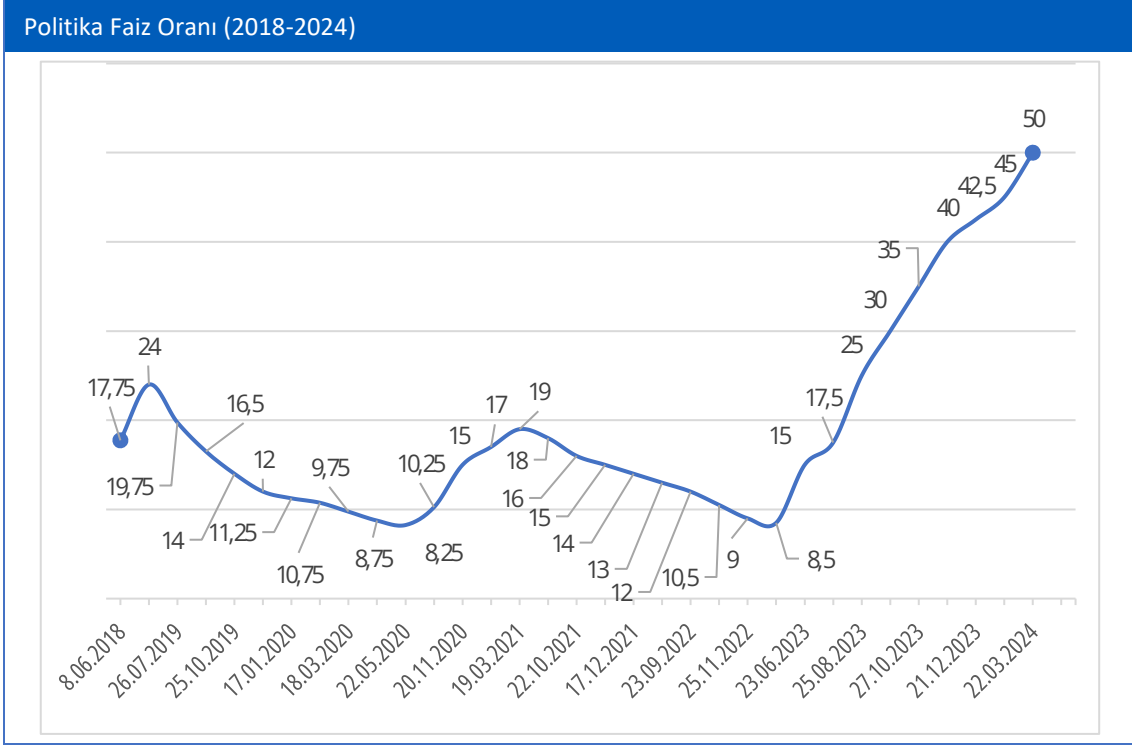

Kaynak:Ticaret Bakanlığı

⁹ Ticaret Bakanlığı, Ekonomik Görünüm [2](#)

Mart Ayında Politika Faizi %50 Olarak Belirlendi.

Para Politikası Kurulu'nun (Kurul) son toplantısında, bir hafta vadeli repo ihale faiz oranının yüzde 45'ten yüzde 50'ye yükseltilmesine karar verildi. Kurul; Şubat ayında aylık enflasyonun ana eğilimi, hizmet enflasyonu öncülüğünde, öngörülenden yüksek gerçekleştiğini belirtmiştir. Kurula göre Hizmet enflasyonundaki katılık, enflasyon beklentileri, jeopolitik riskler ve gıda fiyatları enflasyon baskılarını canlı tutmaktadır. Kurul, enflasyon görünümündeki bozulmayı dikkate alarak politika faizinin artırılmasına karar vermiştir. Aylık enflasyonun ana eğiliminde belirgin ve kalıcı bir düşüş sağlanana ve enflasyon beklentileri öngörülen tahmin aralığına yakınsayana kadar sıkı para politikası duruşu sürdürüleceği de kurul tarafından belirtilmiştir. ¹⁰

Kaynak:Merkez Bankası

31 Mayıs 2024 Tarihi İtibariyle Toplam Kredi Hacmi 13,5 Trilyon TL'ye Ulaştı

BDDK tarafından 31 Mayıs 2024 tarihinde yayınlanan haftalık bankacılık sektörü verilerine göre TL cinsinden toplam kredi hacmi 8,5 trilyon TL'ye, yabancı para cinsinde TL eşdeğeri olarak ise 4.3 trilyon TL'ye ulaşmıştır. ¹¹

Krediler			
Sektör / Krediler (1 Mart 2024 Cuma) (Milyon TL)	TL Cinsinden	Yabancı Para Cinsinden	Toplam
Toplam Krediler	8.551.305	4.345.941	12.897.246
Tüketici Kredileri ve Bireysel Kredi Kartları	3.020.842	3.479	3.024.322
Ticari ve Diğer Krediler	5.530.462	4.342.461	9.872.924
Taksitli Tic. Krd. ve Kurumsal Kredi Kartları	1.599.816	486.538	2.086.355
KOBİ Kredileri	3.002.174	530.905	3.533.080

Kaynak: BDDK

¹⁰ Faiz Oranlarına İlişkin Basın Duyurusu [2](#)

¹¹ BDDK, Haftalık Bankacılık Sektörü Verileri [2](#)

Türkiye Dış Ticareti

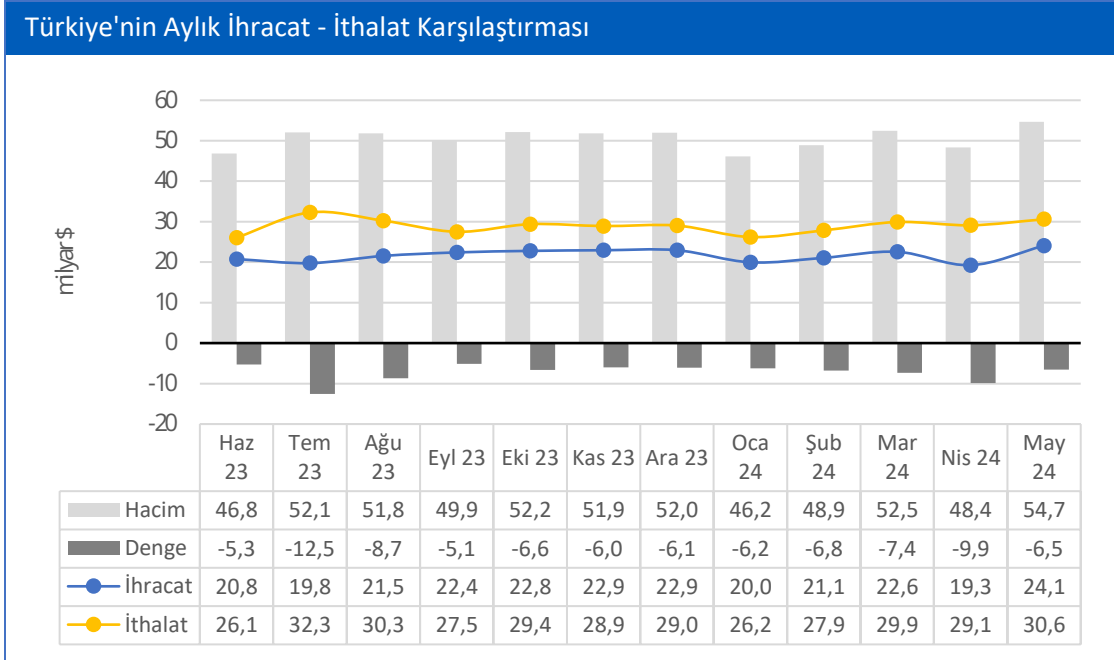
Mayıs ayında ihracat %11,4 artışla 24,1 milyar \$ oldu

2024 yılının Mayıs ayında Türkiye ihracatı %11,4 artışla 24,1 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde toplam ithalat %-10,3 azalışla 30,6 milyar \$'a yükselmiştir. Dış ticaret hacmi ise %-1,9 azalışla 54,7 milyar \$'a ulaşmıştır. İlgili ayda ihracatın ithalatı karşılama oranı %78,69 olarak gerçekleşmiştir. Ocak-Mayıs 2024 döneminde ise Türkiye ihracatı %4,5 artışla 106,9 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. İthalat ise %9,3 azalışla 143,7 milyar \$'a ulaşmıştır. Bu dönemde dış ticaret hacmi %-3,8 değişimle 250,6 milyar \$ olmuştur. İthalatın ihracatı karşılama oranı %74,4 olarak gerçekleşmiştir. Son 12 aylık ihracat 254,8 milyar \$'a ulaşmıştır.

Türkiye Dış Ticareti				
	Mayıs 2024	Değ. (%)	Ocak-Mayıs 2024	Değ. (%)
İhracat (milyar \$)	24,1	11,4	106,9	4,5
İthalat (milyar \$)	30,6	-10,3	143,7	-9,3
Dış Ticaret Hacmi (milyar \$)	54,7	-1,9	250,6	-3,8
Dış Ticaret Dengesi (milyar \$)	-6,5	-47,8	-36,8	-34,4
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)	78,7	-	74,4	-

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Son 12 aylık dönemde aylık ortalama ihracat 21,7 milyar \$, ortalama ithalat ise 28,9 milyar \$ olmuştur. Son 1 yılda en yüksek ihracat rakamına 24,1 milyar \$ ile 2024 yılı Mayıs ayında erişilmiştir. En düşük ihracat ise 19,3 milyar \$ ile 2024 yılı Nisan ayında gerçekleşmiştir. En yüksek aylık ithalat 32,3 milyar \$ ile 2023 yılı Temmuz ayında, en düşük ithalat ise 26,1 milyar \$ ile 2023 yılı Haziran ayında olmuştur.

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Mayıs ayında en fazla ihracat yapılan ülke grubu 9,93 milyar \$ ile Avrupa Birliği 27 oldu

Bölgesel bazda ülkemizin en büyük ticaret ortağı konumunda bulunan Avrupa Birliği 27 ile ihracatımız 2024 yılı Mayıs ayında geçen yıla göre %9,3 oranında artarak 9,93 milyar \$ olarak gerçekleşti. Toplam ihracat içindeki payı ise %41,3 oldu. 2024 yılı Mayıs ayında en fazla ihracat gerçekleştirilen ikinci bölge Yakın ve Orta Doğu olup, bu bölgeye gerçekleştirilen ihracat %12,7 oranında artış ve %16,4 pay ile 3,95 milyar \$'a ulaşmıştır. İlgili dönemde Diğer Avrupa (AB Hariç) ülkeleri 3,74 milyar \$ ihracat, %13,5 artış ve %15,5 pay ile en fazla ihracat gerçekleştirilen 3. ülke grubu olmuştur.

Ülke Grupları İhracat Dağılımı							
Sıra	Ülke Grupları	Mayıs 2024			Ocak-Mayıs 2024		
		İhracat (milyon\$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon\$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Avrupa Birliği 27	9.933	9,3	41,3	44.980	4,2	42,1
2	Yakın ve Orta Doğu	3.952	12,7	16,4	18.301	7,2	17,1
3	Diğer Avrupa (AB Hariç)	3.742	13,5	15,5	15.841	-2,2	14,8
4	Diğer Asya	2.162	27,0	9,0	8.467	11,5	7,9
5	Kuzey Amerika	1.628	11,7	6,8	7.139	7,6	6,7
6	Kuzey Afrika	1.330	9,2	5,5	5.750	10,3	5,4
7	Diğer Afrika	643	2,5	2,7	2.878	-3,9	2,7
8	Güney Amerika	268	21,3	1,1	1.155	16,3	1,1
9	Orta Amerika ve Karayipler	268	25,1	1,1	1.192	13,6	1,1
10	Avustralya ve Yeni Zelanda	109	38,6	0,5	519	38,3	0,5
	Diğerleri	42	-80,5	0,2	693	-29,8	0,6
	Toplam	24.075	11,4	100,0	106.914	4,5	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Mayıs ayında en fazla ithalat yapılan ülke grubu 10,21 milyar \$ ile Avrupa Birliği 27

2024 yılının Mayıs ayında Türkiye'nin toplamda en fazla ithalat gerçekleştirdiği ülke grubu Avrupa Birliği 27 ülkeleri olmuştur. Avrupa Birliği 27 ülke grubu ile ithalat Mayıs ayında geçen yıla göre %2,8 oranında artarak 10,21 milyar \$ olarak gerçekleşti. Toplam ithalat içindeki payı ise %33,4 oldu. 2024 yılı Mayıs ayında en fazla ithalat gerçekleştirilen ikinci bölge Diğer Asya olup, bu bölgeye gerçekleştirilen ithalat %8,1 oranında azalış ve %26,8 pay ile 8,21 milyar \$'a ulaşmıştır. İlgili dönemde Diğer Avrupa (AB

Hariç) ülkeleri 6,02 milyar \$ ithalat, %10,4 azalış ve %19,7 pay ile en fazla ithalat gerçekleştirilen 3. ülke grubu olmuştur.

Ülke Grupları İthalat Dağılımı							
Sıra	Ülke Grupları	Mayıs 2024			Ocak-Mayıs 2024		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Avrupa Birliği 27	10.209	2,8	33,4	46.712	6,0	32,5
2	Diğer Asya	8.209	-8,1	26,8	35.813	-6,0	24,9
3	Diğer Avrupa (AB Hariç)	6.025	-10,4	19,7	29.407	-23,3	20,5
4	Yakın ve Orta Doğu	2.390	-19,6	7,8	8.591	-13,8	6,0
5	Kuzey Amerika	1.576	-10,1	5,2	7.481	5,6	5,2
6	Kuzey Afrika	957	52,8	3,1	3.443	13,0	2,4
7	Güney Amerika	621	-14,5	2,0	3.390	24,4	2,4
8	Diğer Afrika	393	23,1	1,3	1.570	32,8	1,1
9	Orta Amerika ve Karayipler	120	-13,8	0,4	590	1,0	0,4
10	Avustralya ve Yeni Zelanda	66	-46,9	0,2	596	0,4	0,4
	Diğerleri	25	-98,6	0,1	6.081	-51,7	4,2
	Toplam	30.593	-10,3	100,0	143.675	-9,2	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

2024 yılı Mayıs ayında en fazla ihracat yapılan ülke 1,9 milyar \$ ile Almanya

2024 yılı Mayıs ayında en çok ihracat yapılan ülke geçen yılın aynı dönemine göre %5,1 değişim ve 1,9 milyar \$ ile Almanya olmuştur. Toplam ihracat içindeki payı ise %7,9 olarak gerçekleşmiştir. Mayıs ayında en fazla ihracat gerçekleştirilen ikinci ülke ise ABD olmuştur. İlgili ülkeye ihracat geçen yılın aynı dönemine göre %13,1 oranında artarak 1,48 milyar \$ olarak gerçekleşmiş ve toplam ihracat içinde %6,1 oranında bir payı oluşturmuştur. En fazla ihracat gerçekleştirilen üçüncü ülke ise İngiltere olmuştur. Bu ülkeye ihracat %37,3 artarak 1,45 milyar \$ seviyesine çıkmıştır. Toplam ihracat içindeki payı ise %6 oranındadır.

En Fazla İhracat Yapılan 20 Ülke							
Sıra	Ülke	Mayıs 2024			Ocak-Mayıs 2024		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Almanya	1.902	5,1	7,9	8.610	-3,5	8,1
2	ABD	1.475	13,1	6,1	6.471	6,9	6,1
3	İngiltere	1.448	37,3	6	5.821	18,1	5,4
4	Irak	1.149	14,4	4,8	5.381	15,2	5
5	İtalya	1.123	11,9	4,7	5.433	5,5	5,1
6	İspanya	1.003	3,6	4,2	4.308	-0,8	4
7	Fransa	934	1,6	3,9	4.155	-3,9	3,9
8	Hollanda	901	49,3	3,7	3.738	23,9	3,5
9	BAE	876	54,2	3,6	3.056	22,9	2,9
10	Rusya Federasyonu	785	-13,8	3,3	3.494	-27,9	3,3
11	Romanya	721	8,4	3	3.352	23,3	3,1
12	Polonya	533	10,4	2,2	2.416	2,6	2,3
13	Bulgaristan	451	18,7	1,9	1.981	10,5	1,9
14	Yunanistan	442	15,0	1,8	1.817	22,1	1,7
15	Suudi Arabistan	439	138,6	1,8	1.762	66,6	1,6
16	Mısır	377	33,7	1,6	1.667	28,7	1,6
17	Ukrayna	354	13,0	1,5	1.447	-3,4	1,4
18	Pakistan	344	632,3	1,4	539	145,8	0,5
19	Belçika	332	-23,1	1,4	1.858	3,9	1,7
20	Fas	322	-5,0	1,3	1.372	8,0	1,3
	Liste Toplamı	15.909	16,5	66,1	68.678	6,9	64,2
	Diğer	8.166	2,5	33,9	38.236	0,5	35,8
	Toplam	24.075	11,4	100	106.914	4,5	100

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

2024 yılı Mayıs ayında en fazla ithalat yapılan ülke 3,86 milyar \$ ile Çin

2024 yılı Mayıs ayında en çok ithalat yapılan ülke geçen yılın aynı dönemine göre %11,2 değişim ve 3,86 milyar \$ ile Çin olmuştur. Toplam ithalat içindeki payı ise %12,6 olarak gerçekleşmiştir. Mayıs ayında en fazla ithalat gerçekleştirilen ikinci ülke ise Rusya Federasyonu olmuştur. İlgili ülkeye ihracat geçen yılın aynı dönemine göre %15,9 oranında azalarak 3,78 milyar \$ olarak gerçekleşmiş ve toplam ithalat içinde %12,4 oranında bir payı oluşturmuştur. En fazla ithalat gerçekleştirilen üçüncü ülke ise Almanya olmuştur. Bu ülkeye ithalat %14,5 azalarak 2,28 milyar \$ seviyesine çıkmıştır. Toplam ithalat içindeki payı ise %7,5 oranındadır.

En Fazla İthalat Yapılan 20 Ülke							
Sıra	Ülke	Mayıs 2024			Ocak-Mayıs 2024		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Çin	3.861	-11,2	12,6	17.843	-3,5	12,4
2	Rusya Federasyonu	3.780	-15,9	12,4	19.090	-11,9	13,3
3	Almanya	2.283	-14,5	7,5	10.807	-5,4	7,5
4	İtalya	1.914	35,3	6,3	8.530	38,8	5,9
5	ABD	1.483	-9,0	4,8	6.960	8,4	4,8
6	Fransa	1.155	11,4	3,8	5.440	13,4	3,8
7	İsviçre	1.067	7,2	3,5	4.623	-55,9	3,2
8	İspanya	1.023	7,3	3,3	3.936	5,5	2,7
9	Güney Kore	923	-12,7	3	3.819	-4,9	2,7
10	Hindistan	684	-9,0	2,2	2.813	-18,4	2
11	İngiltere	642	19,0	2,1	2.927	9,0	2
12	BAE	555	-69,3	1,8	2.573	-36,8	1,8
13	Kazakistan	546	54,6	1,8	1.781	18,9	1,2
14	Mısır	514	57,8	1,7	1.882	30,4	1,3
15	Polonya	491	1,0	1,6	2.419	13,5	1,7
16	Malezya	481	16,0	1,6	1.820	5,7	1,3
17	İran	470	116,6	1,5	1.168	12,5	0,8
18	Azerbaycan	468	201,4	1,5	1.049	96,1	0,7
19	Hollanda	457	17,6	1,5	2.102	7,5	1,5
20	Japonya	448	-14,4	1,5	2.039	-4,8	1,4
	Liste Toplamı	23.243	-5,4	76	103.622	-5,7	72,1
	Diğer	7.351	-23,1	24	40.053	-17,4	27,9
	Toplam	30.593	-10,3	100	143.675	-9,2	100

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Mayıs ayında en fazla ihracat gerçekleştirilen sektör Otomotiv Endüstrisi

2024 yılı Mayıs ayında sektör bazında Otomotiv Endüstrisi 3,22 milyar \$ ihracat ve %15,5 pay ile en fazla ihracat gerçekleştirilen sektör olmuştur. Kimyevi Maddeler ve Mamulleri sektörü 3,03 milyar \$ ihracat ve %14,6 payla ikinci sırada yer almıştır. Hazırgiyim ve Konfeksiyon sektörü ise 1,65 milyar \$ ihracat ve %7,9 payla Mayıs ayında en fazla ihracat gerçekleştiren üçüncü sektör olmuştur. Mayıs ayında Türkiye ihracatının kilogram birim fiyatı %3,8 artışla 1,42 \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye İhracatının Sektörel Dağılımı											
Sıra	Sektör	Mayıs 2024					Ocak-Mayıs 2024				
		İhracat (milyar \$)	Değ. (%)	Pay (%)	Birim Fiyat (\$ / kg)	Birim Fiyat Değişim (%)	İhracat (milyar \$)	Değ. (%)	Pay (%)	Birim Fiyat (\$ / kg)	Birim Fiyat Değişim (%)
1	Otomotiv Endüstrisi	3,22	6,29	15,46	8,14	1,88	15,08	5,32	16,30	8,09	1,94
2	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	3,03	24,27	14,58	0,95	-17,23	13,58	10,71	14,68	0,99	-15,55
3	Hazırgiyim ve Konfeksiyon	1,65	-0,07	7,91	15,29	1,72	7,41	-11,12	8,01	15,05	-4,07
4	Elektrik ve Elektronik	1,50	8,66	7,21	4,88	1,07	6,66	1,10	7,19	4,66	-12,35
5	Çelik	1,47	17,32	7,04	0,91	-19,58	6,63	13,01	7,16	0,93	-18,06
6	Demir ve Demir Dışı Metaller	1,21	5,81	5,81	4,48	-3,15	5,13	-5,25	5,54	4,42	-4,83
7	Makine ve Aksamları	1,07	15,93	5,14	7,69	8,91	4,68	2,95	5,05	7,25	2,98
8	Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	1,07	13,82	5,12	0,95	-9,09	5,05	7,26	5,46	0,95	-14,47
9	Savunma ve Havacılık Sanayii	0,88	59,31	4,21	64,18	20,68	2,21	8,63	2,39	60,40	6,93
10	Tekstil ve Hammaddeleri	0,87	2,27	4,16	4,04	-6,26	3,98	-1,39	4,30	3,91	-11,00
11	Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	0,74	1,49	3,56	1,39	-7,74	3,26	-1,69	3,52	1,34	-11,83
12	İklimlendirme Sanayii	0,65	2,29	3,13	6,11	-1,14	2,94	-0,66	3,18	5,89	-4,67
13	Mücevher	0,58	24,68	2,76	324,77	-42,61	2,39	-8,60	2,58	413,90	-39,02
14	Madencilik Ürünleri	0,55	0,03	2,63	0,19	0,45	2,41	3,45	2,61	0,20	-1,28
15	Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	0,42	-5,65	2,04	0,15	-17,12	1,83	-7,42	1,98	0,15	-14,73
16	Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	0,32	2,78	1,53	3,11	6,38	1,59	13,30	1,72	3,10	2,49
17	Yaş Meyve ve Sebze	0,28	14,11	1,37	0,80	7,72	1,46	2,49	1,58	0,72	-0,91
18	Halı	0,26	11,69	1,25	3,23	0,74	1,20	13,80	1,29	3,17	-0,40
19	Fındık ve Mamulleri	0,24	64,78	1,13	8,44	31,14	1,02	41,44	1,10	8,05	26,02
20	Meyve Sebze Mamulleri	0,22	17,72	1,05	1,13	1,59	1,13	24,70	1,22	1,26	2,54
21	Gemi, Yat ve Hizmetleri	0,17	-17,41	0,81	4,41	-33,41	0,70	43,11	0,76	6,06	-12,83
22	Kuru Meyve ve Mamulleri	0,14	14,77	0,66	4,16	36,69	0,74	21,24	0,80	4,14	29,37
23	Deri ve Deri Mamulleri	0,14	-8,27	0,66	10,61	4,02	0,65	-24,55	0,70	10,48	-7,54
24	Tütün	0,08	-18,29	0,37	8,72	7,46	0,37	-1,62	0,40	8,50	8,12
25	Zeytin ve Zeytinyağı	0,07	-32,44	0,34	4,78	24,06	0,36	-24,22	0,39	4,99	37,31
26	Süs Bitkileri ve Mamulleri	0,01	4,94	0,07	2,91	24,11	0,08	1,98	0,08	2,48	4,41
	Toplam (TİM Verileri)	20,81	10,84	86,42	1,42	-3,77	92,54	3,15	86,55	1,43	-11,20
	İhracatçı Birlikleri Kaydından Muaf İhracat ile Antrepo ve Serbest Bölgeler Farkı	3,27	14,70	13,58	-	-	14,38	14,35	13,45	-	-
	Genel İhracat Toplamı	24,08	11,35	%100	-	-	106,91	4,53	%100	-	-

Kaynak: TİM

Fasıl bazında en fazla ihracat yapılan ürün grubu 'Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı'

Mayıs ayında fasıl bazında en fazla ihracat yapılan ürün gruplarında ilk sırada 2,9 milyar \$ ile Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı yer almaktadır. Geçen yıla göre bu ürün grubundaki ihracat %10,9 artmıştır. Bu ürün grubunu Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları ürün grubundaki ihracat %13,4 artış ve 2,4 milyar \$ ile takip etmektedir. Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar ürün grubundaki ihracat ise bir önceki yıla göre %25,9 artışla 1,7 milyar \$ olarak gerçekleşerek bu dönemde en fazla ihracat gerçekleştirilen 3. ürün grubu olmuştur.

En Fazla İhracat Yapılan 20 Fasıl

Sıra	Fasıl Kodu	Fasıl Açıklaması	Mayıs 2024		Ocak-Mayıs 2024	
			İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)
1	87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	2.863	10,9	13.152	5,8
2	84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	2.438	13,4	10.528	1,8
3	27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	1.682	25,9	7.736	33,9
4	85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	1.431	10,4	6.484	5,0
5	71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	1.328	47,7	4.905	12,3
6	39	Plastikler ve mamulleri	963	4,5	4.348	-1,5
7	61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	915	7,2	4.014	-5,7
8	73	Demir veya çelikten eşya	913	7,4	4.077	-1,0
9	72	Demir ve çelik	887	19,2	4.163	21,4
10	62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	685	-4,8	3.225	-12,0
11	8	Yenilen meyveler ve sert kabuklu meyveler	550	40,8	2.490	25,7
12	76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	494	1,4	2.117	-8,3
13	89	Gemiler ve suda yüzen taşıt ve araçlar	485	104,0	1.026	76,7
14	94	Mobilyalar, yatak takımları, aydınlatma cihazları, reklam lambaları, ışıklı tabelalar vb., prefabrik yapılar	484	4,9	2.085	-0,2
15	40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	338	2,0	1.544	-5,3
16	74	Bakır ve bakırdan eşya	322	43,9	1.234	5,1
17	25	Tuz, kükürt, topraklar ve taşlar, alçılar, kireçler ve çimento	311	0,9	1.275	-2,6
18	20	Sebzeler, meyveler, sert kabuklu meyveler ve bitkilerin diğer kısımlarından elde edilen müstahzarlar	290	24,4	1.467	23,5
19	28	İnorganik kimyasallar, kıymetli metal, radyoaktif element, metal ve izotopların organik-anorganik bileşikleri	275	-3,4	1.215	-8,4
20	15	Hayvansal, bitkisel veya mikrobiyal katı ve sıvı yağlar ve bunların parçalanma ürünleri; hazır yemeklik katı yağlar; hayva	269	0,2	1.273	-11,3
		Liste Toplamı	17.921	15,0	78.354	5,9
		Diğer	6.154	1,8	28.560	0,9
		Toplam	24.075	11,4	106.914	4,5

Kaynak: Ticaret Bakanlığı, TÜİK

Fasıl bazında en fazla ithalat yapılan ürün grubu 'Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar'

Mayıs ayında fasıl bazında en fazla ithalat yapılan ürün gruplarında ilk sırada 5,2 milyar \$ ile Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar yer almaktadır. Geçen yıla göre bu ürün grubundaki ithalat %1,1 azalmıştır. Bu ürün grubunu Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları ürün grubundaki ithalat %3 azalış ve 3,7 milyar \$ ile takip etmektedir. Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı ürün grubundaki ithalat ise bir önceki yıla göre %2,1 azalışla 2,9 milyar \$ olarak gerçekleşerek bu dönemde en fazla ithalat gerçekleştirilen 3. ürün grubu olmuştur.

En Fazla İthalat Yapılan 20 Fasıl						
Sıra	Fasıl Kodu	Fasıl Açıklaması	Mayıs 2024		Ocak-Mayıs 2024	
			İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)
1	27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	5.185	-1,1	28.169	-10,6
2	84	Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	3.718	-3,0	16.621	-0,8
3	87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	2.857	-2,1	13.043	14,6
4	85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	2.335	-10,0	11.009	-5,8
5	71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	2.182	-28,8	10.236	-36,0
6	72	Demir ve çelik	2.171	-23,9	9.995	-11,2
7	39	Plastikler ve mamulleri	1.470	-11,5	6.516	-10,4
8	29	Organik kimyasal ürünler	862	-9,8	3.866	-7,6
9	74	Bakır ve bakırdan eşya	607	-20,4	2.435	-23,7
10	90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuarı	561	-2,5	2.691	0,0
11	76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	497	-24,0	2.242	-18,6
12	30	Eczacılık ürünleri	445	4,8	2.193	4,7
13	73	Demir veya çelikten eşya	421	7,3	1.738	3,4
14	40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	361	-5,1	1.683	-2,8
15	88	Hava taşıtları, uzay taşıtları ve bunların aksam ve parçalar	325	-2,6	1.725	36,2
16	10	Hububat	314	-61,7	1.435	-53,4
17	15	Hayvansal, bitkisel veya mikrobiyal katı ve sıvı yağlar ve bunların parçalanma ürünleri; hazır yemeklik katı yağlar; hayva	306	-31,9	1.367	-19,1
18	52	Pamuk, pamuk ipliği ve pamuklu mensucat	302	-4,3	1.115	-11,9
19	38	Muhtelif kimyasal maddeler (biodizel, yangın söndürme maddeleri, dezenfektanlar, haşarat öldürücüler, vb.)	300	-2,5	1.505	-4,7
20	48	Kağıt ve karton, kağıt hamurundan, kağıttan veya kartondan eşya	297	-13,2	1.276	-9,7
		Liste Toplamı	25.514	-11,6	120.858	-10,1
		Diğer	5.079	-3,0	22.816	-4,3
		Toplam	30.593	-10,3	143.675	-9,2

Kaynak: Ticaret Bakanlığı, TÜİK

Yüksek teknoloji ürünlerin ihracatı Mayıs ayında %43,5 arttı

Türkiye ihracatı teknoloji yoğunluğuna göre incelendiğinde, Mayıs ayında Yüksek Teknolojili Ürünler ihracatı bir önceki yılın aynı dönemine göre %43,5 artışla ve %3,8 payla 0,88 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Orta Yüksek Teknolojili Ürünler ihracatı ise %5,7 artışla ve %35,9 payla 8,2 milyar \$'a ulaşmıştır. Orta Düşük Teknolojili Ürünler ihracatı geçen yıla kıyasla %17,8 artışla ve %30,2 payla 6,88 milyar \$ olmuştur. Düşük Teknolojili Ürünler ihracatı bu dönemde %7,9 değişim ve %30,1 pay ile 6,86 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin Teknoloji Yoğunluğuna Göre İmalat Sanayi Ürün İhracatı							
Sınıflama Kodu	İmalat Sanayi Teknoloji Sınıfı Açıklaması	Mayıs 2024			Ocak-Mayıs 2024		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yüksek Teknolojili Ürünler	877	43,5	3,8	3.403	18,0	3,4
2	Orta Yüksek Teknolojili Ürünler	8.199	5,7	35,9	36.836	0,6	36,6
3	Orta Düşük Teknolojili Ürünler	6.882	17,8	30,2	29.118	9,6	28,9
4	Düşük Teknolojili Ürünler	6.858	7,9	30,1	31.404	2,3	31,2
	Toplam	22.816	10,9	100,0	100.761	4,1	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Yüksek teknoloji ürünlerin ithalatı Mayıs ayında %3,4 azaldı

Türkiye ithalatı teknoloji yoğunluğuna göre incelendiğinde, Mayıs ayında Yüksek Teknolojili Ürünler ithalatı bir önceki yılın aynı dönemine göre %3,4 azalışla ve %10,4 payla 2,63 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Orta Yüksek Teknolojili Ürünler ithalatı ise %5,9 azalışla ve %44 payla 11,16 milyar \$'a ulaşmıştır. Orta Düşük Teknolojili Ürünler ithalatı geçen yıla kıyasla %23,2 azalışla ve %31,4 payla 7,95 milyar \$ olmuştur. Düşük Teknolojili Ürünler ithalatı bu dönemde %14,4 değişim ve %14,2 pay ile 3,61 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin Teknoloji Yoğunluğuna Göre İmalat Sanayi Ürün İthalatı							
Sınıflama Kodu	İmalat Sanayi Teknoloji Sınıfı Açıklaması	Mayıs 2024			Ocak-Mayıs 2024		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yüksek Teknolojili Ürünler	2.631	-3,4	10,4	12.713	0,3	11,0
2	Orta Yüksek Teknolojili Ürünler	11.157	-5,9	44,0	50.754	-0,9	43,9
3	Orta Düşük Teknolojili Ürünler	7.953	-23,2	31,4	36.367	-22,0	31,4
4	Düşük Teknolojili Ürünler	3.609	14,4	14,2	15.846	15,0	13,7
	Toplam	25.349	-9,8	100,0	115.680	-6,9	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Tüketim Malları ihracatının payı %35,3 olarak gerçekleşti

İhracat mal cinsine göre incelendiğinde, 2024 yılının Mayıs ayında Yatırım (Sermaye) Malları ihracatının bir önceki yılın aynı dönemine göre %1,5 artış ve %11,7 pay ile 2,82 milyar \$ olarak gerçekleştiği görülmektedir. Hammadde-Aramallar ihracatı %10,3 artış ve %50,7 payla 12,21 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Tüketim Malları ihracatı ise %13,5 artış ve %35,3 payla 8,5 milyar \$ olmuştur.

Geniş Ekonomik Grupların Sınıflamasına Göre İthalat							
GEG Kodu	GEG Açıklaması	Mayıs 2024			Ocak-Mayıs 2024		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yatırım (Sermaye) Malları	4.510	-5,4	14,7	20.933	1,3	14,6
2	Hammadde-Aramallar	21.081	-16,4	68,9	100.561	-15,9	70,0
3	Tüketim Malları	4.920	19,8	16,1	21.978	22,7	15,3
4	Diğer	83	364,6	0,3	199	65,7	0,1
	Toplam	30.593	-10,3	100,0	143.675	-9,2	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Hammadde-Aramallar ithalatının payı %68,9 olarak gerçekleşti

Mal cinsine göre ithalat incelendiğinde, 2024 yılının Mayıs ayında Yatırım (Sermaye) Malları ithalatının bir önceki yılın aynı dönemine göre %5,4 azalış ve %14,7 pay ile 4,51 milyar \$ olarak gerçekleştiği görülmektedir. Hammadde-Aramallar ithalatı %16,4 azalış ve %68,9 payla 21,08 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Tüketim Malları ithalatı ise %19,8 artış ve %16,1 payla 4,92 milyar \$ olmuştur.

Geniş Ekonomik Grupların Sınıflamasına Göre İthalat							
GEG Kodu	GEG Açıklaması	Mayıs 2024			Ocak-Mayıs 2024		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yatırım (Sermaye) Malları	4.510	-5,4	14,7	20.933	1,3	14,6
2	Hammadde-Aramallar	21.081	-16,4	68,9	100.561	-15,9	70,0
3	Tüketim Malları	4.920	19,8	16,1	21.978	22,7	15,3
4	Diğer	83	364,6	0,3	199	65,7	0,1
	Toplam	30.593	-10,3	100,0	143.675	-9,2	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Küresel Emtia Fiyatları

Genel Değerlendirme

Mayıs ayında petrol fiyatları küresel ekonomiye dair endişeler sebebiyle gerçekleşen bazı OPEC+ politika değişimleri ve petrol talebindeki belirsizlikler sebebiyle düşüş göstermiştir. Öte yandan yaşanan bazı jeopolitik gelişmeler ise doğalgaz fiyatlarını yukarı yönlü etkilemiştir.

Merkez bankalarının altın alımları ise değerli metal piyasalarında fiyatların yükselmesine yol açmıştır. Enerji dönüşümü çerçevesinde gerçekleşen birçok gelişme için aranan bir hammadde konumunda olan bakır için talep hızla büyümeye devam ederken küresel bakır arzında uyumlu bir artış yaşanmaması bakır fiyatındaki artışı açıklayabilecek faktörler arasındadır.¹²

Kauçuk fiyatlarında geçen yıla göre fiyat artışının temel sebebi özellikle Malezya ve Tayland'daki arz azalışıdır. Ancak, son iki ayda kauçuk fiyatlarında düşüş trendi başlamıştır.

Mayıs ayında Enerji Fiyatları Endeksi %6,4 geriledi

Dünya Bankası tarafından yayınlanan küresel emtia fiyatları verilerine göre 2024 yılı Mayıs ayında Enerji fiyatları endeksi bir önceki aya göre %6,4 azalmıştır. Yıllık bazda ise enerji fiyatları endeksi %5,9 yükselmiştir. Doğalgaz fiyatları bir önceki aya göre %33,5 artarken, yıllık bazda azalış oranı %0,7 olmuştur. Ortalama Petrol fiyatları ise aylık bazda %7,5 düşerken, geçen yılın Mayıs ayına göre fiyatlar %9,9 artmıştır.

Metal Emtia Fiyatları Endeksi %5,5 arttı

2024 Mayıs döneminde Metal fiyatları endeksi bir önceki aya göre %5,5 oranında artmıştır. Bir önceki yıla göre ise Metal fiyatları endeksi %16 yükselmiştir. Alüminyum fiyatları aylık bazda %2,3 artarken, bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla artış oranı %13 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bakır fiyatları ise bir önceki aya göre %7,1 artarken yıllık bazda fiyatlar %23,4 yükselmiştir. Demir fiyatları bir önceki aya göre %5,4 oranında artarken, yıllık bazda %13,1 artmıştır.

Değerli Metal Emtia Fiyatları Endeksi %1,8 yükseldi

Değerli Metal emtia fiyatları endeksi Mayıs 2024 döneminde aylık bazda %1,8 oranında artmıştır. Bir önceki yılın Mayıs ayına göre endeks değeri %18,1 oranında yükselmiştir. Altın fiyatları aylık bazda 2024 yılı Mayıs ayında bir önceki aya göre %0,8 artarken, Gümüş fiyatlarında artış oranı %6,8 olarak gerçekleşmiştir. Yıllık bazda ise Altın fiyatları %18 artmıştır. Gümüş fiyatları ise yıllık bazda %21 artmıştır.

¹² Galt & Taggart Research Monthly Commodity Outlook [2](#)

Tarım Fiyat Endeksi %2,2 azaldı, Gıda Fiyat Endeksi %1,3 yükseldi

Mayıs 2024 döneminde Gıda Emtia Fiyatları Endeksi aylık bazda %1,3 oranında artarken, Tarım Fiyatları Endeksi %2,2 oranında azalmıştır. Yıllık bazda değerlendirildiğinde ise Gıda Emtia Fiyatları Endeksi %6,9 oranında düşmüş, Tarım Fiyatları Endeksi ise %2,9 oranında artmıştır.

Emtia Endeksleri ve Temel Emtia Fiyatları

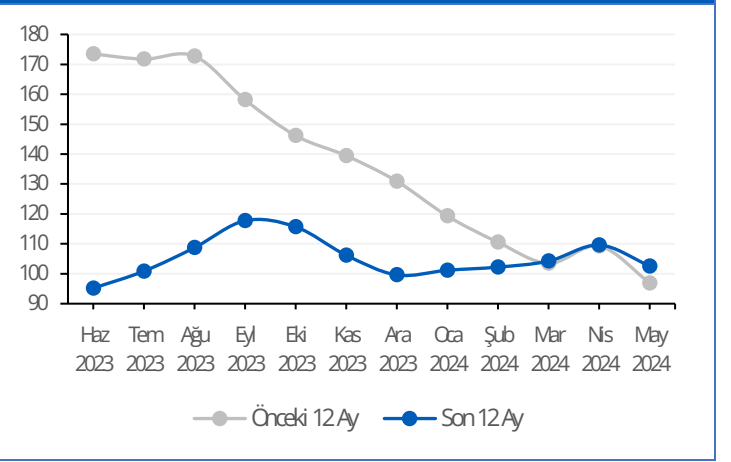
Ana grup emtia endeksleri ve temel emtia fiyatlarının Mayıs 2024 dönemi itibarıyla değişimleri aşağıdaki tablolarda sunulmaktadır. "Yıllık" değişimler 2024 yılı Mayıs ayındaki değerlerin bir önceki yılın aynı ayına göre ortalama değişimini, "Aylık" değişimler ise 2024 yılı Mayıs ayındaki değerlerin bir önceki aya göre ortalama değişimini ifade etmektedir.

Enerji Fiyatları Endeksi

Yıllık: %5,9↑ Aylık: %-6,4↓

Enerji fiyatları endeksi Mayıs 2024 döneminde aylık bazda %6,4 düşmüştür. Endeks değeri bir önceki yılın aynı dönemi ile kıyaslandığında %5,9 daha yüksek seyretmektedir. Son 12 aylık veriler incelendiğinde endeks aylık bazda zirve noktasına 117,7 ile Eylül 2023 döneminde ulaşırken, 95,2 ile Haziran 2023 döneminde en düşük endeks değeri görmüştür.

Enerji Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

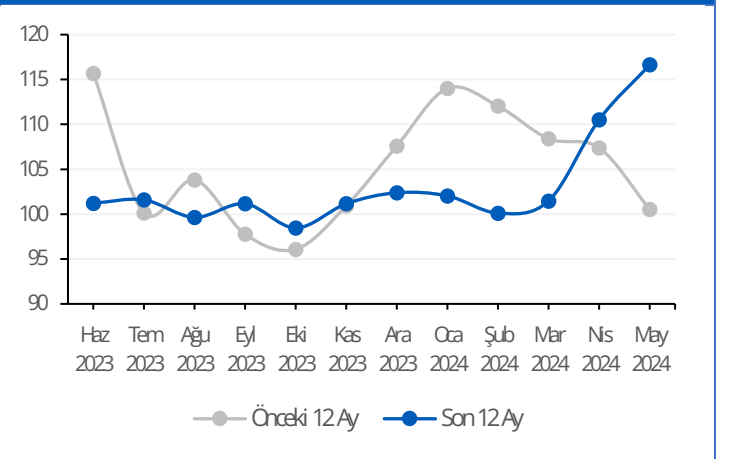

Metal Fiyatları Endeksi

Yıllık: %16,0↑ Aylık: %5,5↑

Metal fiyatları endeksi Mayıs 2024 döneminde aylık bazda %5,5 yükselmiştir. Endeks değeri bir önceki yılın aynı dönemi ile kıyaslandığında %16 daha yüksek seyretmektedir. Son 12 aylık veriler incelendiğinde endeks aylık bazda zirve noktasına 116,6 ile Mayıs 2024 döneminde ulaşırken, 98,5 ile Ekim 2023 döneminde en düşük endeks değeri görmüştür.

Metal Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

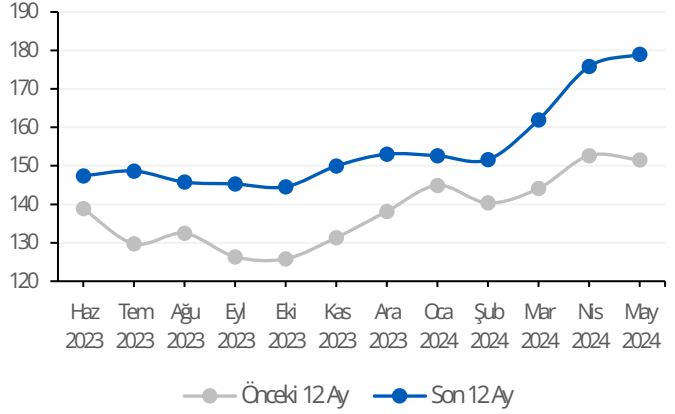

Değerli Metal Fiyatları Endeksi

Yıllık: %18,1↑ Aylık: %1,8↑

Değerli Metal fiyatları endeksi Mayıs 2024 döneminde aylık bazda %1,8 yükselmiştir. Endeks değeri bir önceki yılın aynı dönemi ile kıyaslandığında %18,1 daha yüksek seyretmektedir. Son 12 aylık veriler incelendiğinde endeks aylık bazda zirve noktasına 179 ile Mayıs 2024 döneminde ulaşırken, 144,6 ile Ekim 2023 döneminde en düşük endeks değeri görmüştür.

Değerli Metal Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

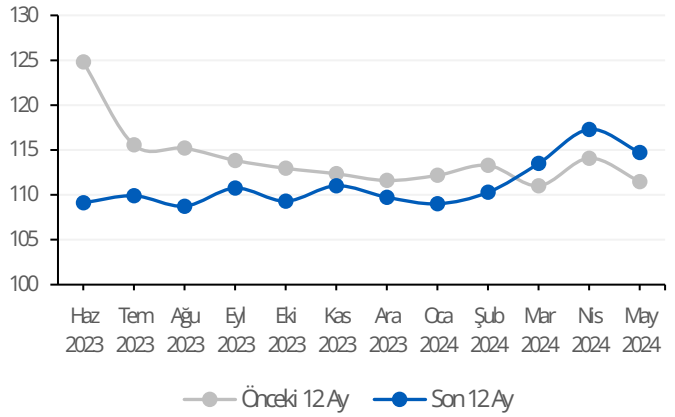

Tarım Fiyatları Endeksi

Yıllık: %2,9↑ Aylık: %2,2↓

Tarım fiyatları endeksi Mayıs ayında bir önceki aya göre %2,2 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise fiyat endeksi değeri %2,9 daha yüksektir. Son 12 aylık dönemde en yüksek endeks değerine 117,3 ile Nisan 2024 döneminde ulaşılırken, en düşük endeks değeri 108,7 ile Ağustos 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Tarımsal Emtia Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

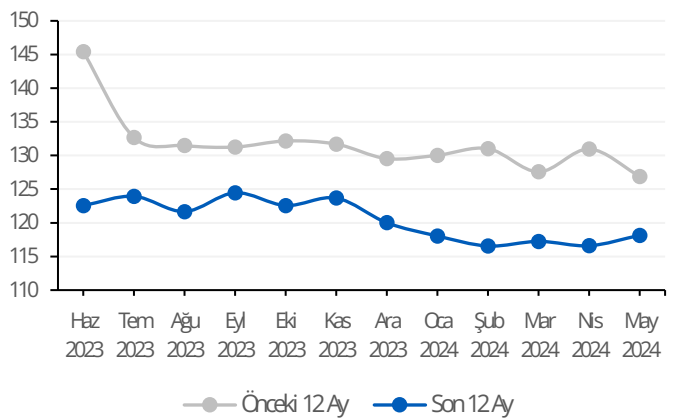

Gıda Fiyatları Endeksi

Yıllık: %-6,9↓ Aylık: %1,3↑

Gıda fiyatları endeksi Mayıs ayında bir önceki aya göre %1,3 oranında artmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise fiyat endeksi değeri %6,9 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek endeks değerine 124,5 ile Eylül 2023 döneminde ulaşılırken, en düşük endeks değeri 116,6 ile Şubat 2024 döneminde gerçekleşmiştir.

Gıda Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

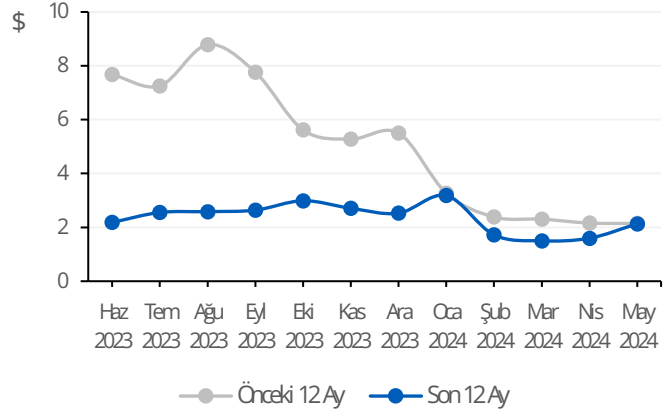

Doğalgaz Fiyatları

Yıllık: %-0,7↓ Aylık: %33,5↑

Doğalgaz fiyatları Mayıs ayında bir önceki aya göre %33,5 oranında artmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %0,7 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 3,2 mmBtu/dolar ile Ocak 2024 döneminde ulaşılırken, en düşük ortalama fiyat 1,5 mmBtu/dolar ile Mart 2024 döneminde gerçekleşmiştir.

Doğalgaz Fiyatları Son 12 Aylık Değişim 2604(mmBtu/dolar)

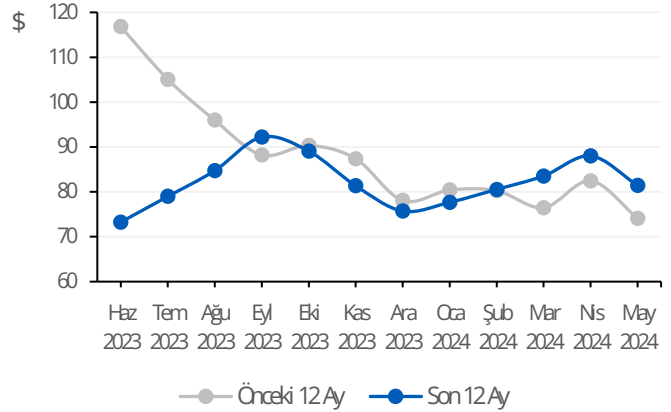

Petrol Fiyatları

Yıllık: %9,9↑ Aylık: %-7,5↓

Mayıs ayında petrol fiyatları bir önceki aya göre %7,5 düşmüştür. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %9,9 oranında daha yüksekte olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 92,2 varil/dolar ile Eylül 2023 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 73,3 varil/dolar ile Haziran 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Petrol Fiyatları Son 12 Aylık Değişim

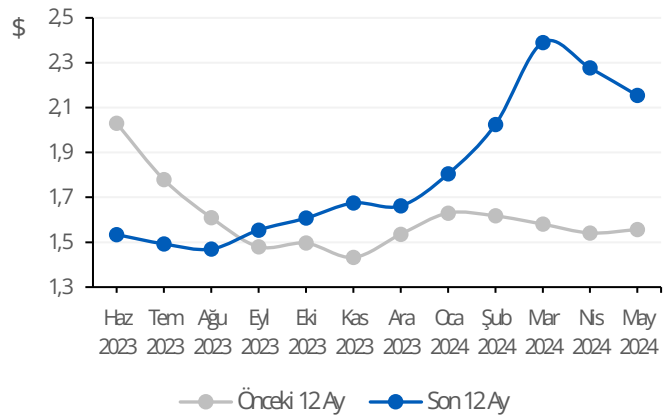

Kauçuk Fiyatları

Yıllık: %38,4↑ Aylık: %-5,4↓

Mayıs ayında kauçuk fiyatları bir önceki aya göre %5,4 düşmüştür. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %38,4 oranında daha yüksekte olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 2,4 pound/dolar ile Mart 2024 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 1,5 pound/dolar ile Ağustos 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Kauçuk Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (pound/dolar)

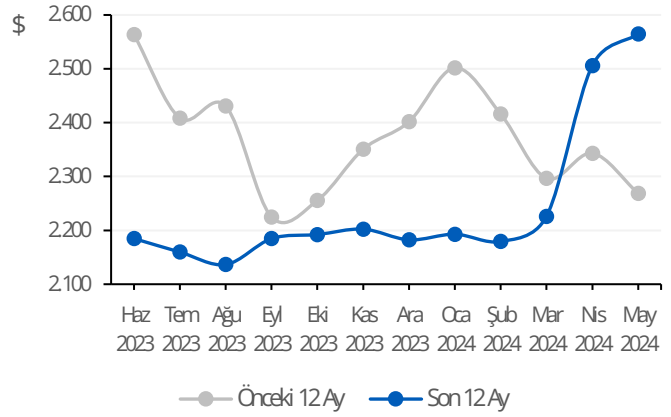

Alüminyum Fiyatları

Yıllık: %13,0↑ Aylık: %2,3↑

Mayıs ayında alüminyum fiyatları bir önceki aya göre %2,3 yükselmiştir. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %13 oranında daha yüksekte olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 2564,5 ton/dolar ile Mayıs 2024 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 2136,6 ton/dolar ile Ağustos 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Alüminyum Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (ton/dolar)

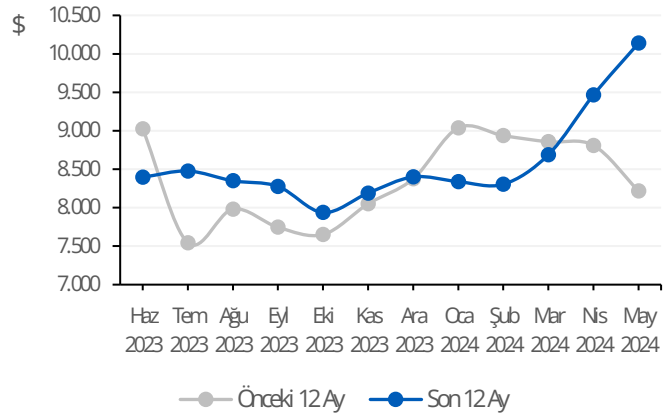

Bakır Fiyatları

Yıllık: %23,0↑ Aylık: %7,1↑

Mayıs ayında bakır fiyatları bir önceki aya göre %7,1 yükselmiştir. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %23,4 oranında daha yüksekte olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 10139,3 ton/dolar ile Mayıs 2024 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 7937,2 ton/dolar ile Ekim 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Bakır Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (ton/dolar)

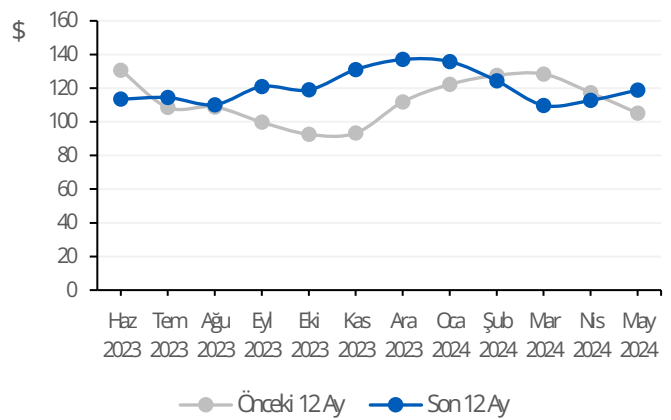

Demir Fiyatları

Yıllık: %13,1↑ Aylık: %5,4↑

Mayıs ayında demir fiyatları bir önceki aya göre %5,4 yükselmiştir. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %13,1 oranında daha yüksekte olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 137,1 ton/dolar ile Aralık 2023 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 109,8 ton/dolar ile Mart 2024 döneminde gerçekleşmiştir.

Demir Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (ton/dolar)

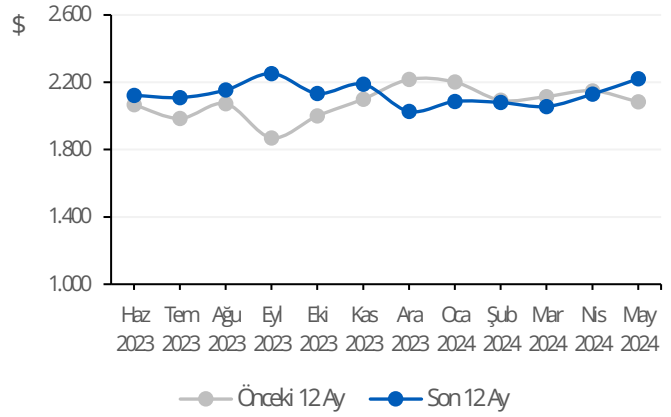

Kurşun Fiyatları

Yıllık: %6,6↑ Aylık: %4,3↑

Mayıs ayında kurşun fiyatları bir önceki aya göre %4,3 yükselmiştir. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %6,6 oranında daha yüksekte olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 2252,1 ton/dolar ile Eylül 2023 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 2026,9 ton/dolar ile Aralık 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Kurşun Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (ton/dolar)

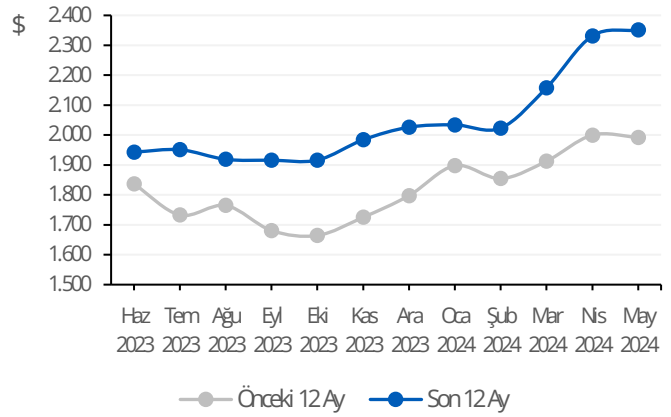

Altın Fiyatları

Yıllık: %18,0↑ Aylık: %0,8↑

Mayıs ayında altın fiyatları bir önceki aya göre %0,8 yükselmiştir. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %18 oranında daha yüksekte olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 2351,1 ons/dolar ile Mayıs 2024 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 1916 ons/dolar ile Eylül 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Altın Fiyatları Son 12 Aylık Değişim

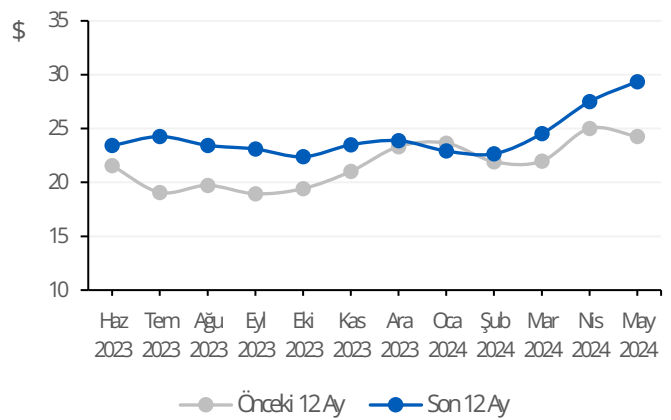

Gümüş Fiyatları

Yıllık: %6,8↑ Aylık: %21,0↑

Gümüş fiyatları Mayıs ayında bir önceki aya göre %6,8 oranında artmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %21 daha yüksektir. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 29,4 ons/dolar ile Mayıs 2024 döneminde ulaşılırken, en düşük ortalama fiyat 22,4 ons/dolar ile Ekim 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Gümüş Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (ons)

Ana Grup Emtia Endeksleri Değişimleri

Emtia Endeksleri	2010 Baz Yıl	2021				2022				Oca.-May. 2023 Ort.	Oca.-May. 2024 Ort.	Yıllık Ort. Değ. (%)	May. 2023	May. 2024	Yıllık Değ. (%)	Nis. 2024	May. 2024	Aylık Değ. (%)
		Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4									
Enerji	100	80,6	92,8	109,0	116,2	151,1	169,6	159,0	129,9	107,9	104,0	-3,6	96,9	102,6	5,9	109,6	102,6	-6,4
Metal	100	110,6	124,9	119,1	118,7	136,9	112,8	99,2	107,5	108,5	106,2	-2,1	100,5	116,6	16,0	110,5	116,6	5,5
Değerli Metal	100	139,0	143,7	137,1	138,8	146,6	136,2	128,2	138,1	146,7	164,2	11,9	151,5	179,0	18,1	175,8	179,0	1,8
Tarım	100	104,1	109,4	109,3	112,6	126,8	123,4	114,0	112,0	112,4	113,0	0,5	111,5	114,7	2,9	117,3	114,7	-2,2
Gıda	100	117,3	124,4	121,7	124,8	147,1	143,7	131,6	130,4	129,3	117,3	-9,3	126,9	118,1	-6,9	116,6	118,1	1,3

Kaynak: Dünya Bankası

Temel Emtia Fiyatları Değişimi

Değer: ABD Doları		2022				2023				Oca.-May. 2023 Ort.	Oca.-May. 2024 Ort.	Yıllık Ort. Değ. (%)	May. 2023	May. 2024	Yıllık Değ. (%)	Nis. 2024	May. 2024	Aylık Değ. (%)
Emtia	Birim	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4									
Doğalgaz*	mmBtu	3,4	3,3	4,9	4,4	5,4	7,7	7,4	4,7	2,5	2,0	-17,4	2,1	2,1	-0,7	1,6	2,1	33,5
Petrol**	varil	62,4	70,5	74,6	78,9	103,1	110,7	91,5	82,0	78,7	82,2	4,4	74,1	81,4	9,9	88,0	81,4	-7,5
Kauçuk	pound	2,29	2,09	1,85	1,94	2,11	1,96	1,53	1,53	1,59	2,13	34,4	1,56	2,15	38,4	2,28	2,15	-5,4
Alüminyum	ton	2.196	2.459	2.791	2.779	3.330	2.601	2.304	2.418	2.365	2.334	-1,3	2.269	2.565	13,0	2.506	2.565	2,3
Bakır	ton	8.928	9.748	9.508	9.687	10.112	8.649	7.793	8.488	8.772	8.987	2,5	8.217	10.139	23,4	9.464	10.139	7,1
Demir	ton	170,6	212,1	136,5	115,2	148,7	123,5	100,4	109,1	120,1	120,3	0,1	105,2	118,9	13,1	112,8	118,9	5,4
Kurşun	ton	2.013	2.237	2.336	2.321	2.341	2.065	1.981	2.173	2.129	2.114	-0,7	2.084	2.221	6,6	2.129	2.221	4,3
Altın	ons	1.762	1.831	1.779	1.809	1.914	1.806	1.703	1.807	1.931	2.180	12,9	1.992	2.351	18,0	2.331	2.351	0,8
Gümüş	ons	26,2	26,7	23,5	23,3	24,5	20,8	19,4	22,7	23,4	25,4	8,7	24,3	29,4	21,0	27,5	29,4	6,8

Kaynak: Dünya Bankası

*Doğalgaz fiyatları için ABD piyasa fiyatları kullanılmaktadır.

**Petrol fiyatları için Brent, WTI ve Dubai ham petrol fiyatlarının ortalaması kullanılmaktadır.

Notlar

- Emtia endeksleri: Ana emtia gruplarındaki fiyat değişimlerini kolayca takip edebilmek amacıyla emtia fiyatlarını belirli yüzdesel ağırlıkta gruplandırarak referans bir yıla göre fiyat seviyesini gösteren endekslerdir.
- Dünya Bankası tarafından emtia fiyatlarına ilişkin veriler <https://www.worldbank.org/en/research/commodity-markets> internet sitesinde yayınlanmakta ve düzenli olarak her ay güncellenmektedir.
- Dünya Bankası veritabanından alınan son aylara ilişkin veriler geçici olup ilerleyen dönemlerde revize edilebilmektedir.
- Ana Grup Emtia Fiyat Endekslerinin hesaplanmasında kullanılan emtialar aşağıda listelenmiştir.
  - Enerji Emtiaları Fiyat endeksi: ham petrol (%84), kömür (%4,7), doğal gaz (%10,8)
  - Tarım Emtiaları Fiyat Endeksi: gıda (%61,7), içecek (%12,9), tarımsal hammadde (%25,4)
  - Gıda Emtiaları Fiyat Endeksi: Tahıl (%28,2), bitki yağları (%40,8), diğer gıdalar (%31,0)
  - Metal Emtialar Fiyat Endeksi: alüminyum (%26,7), bakır (%38,4), demir cevheri (%18,9), kurşun (%1,8), nikel (%8,1), kalay (%2,1), çinko (%4,1)
  - Değerli Metal Emtiaları Fiyat Endeksi: altın (%77,8), gümüş (%18,9), platin (%3,3)
- Endeks hesaplamalarında kullanılan fiyatlar çeşitli uluslararası kaynaklardan sağlanmaktadır. Örnek: doğal gaz fiyatları için Bloomberg, Thomson Reuters, The Wall Street Journal ve Dünya Bankası kaynaklarından "Natural Gas (U.S.), spot price at Henry Hub, Louisiana spot prices" piyasa verileri kullanılmaktadır.
- Aylık fiyatlar haftalık ve günlük fiyatların ortalaması alınarak, dönemsel fiyatlar ise aylık fiyatların ortalaması alınarak hesaplanmaktadır.

AB Onarım Hakkı (Right to Repair) Direktifi

Avrupa Birliği Konseyi, 30 Mayıs 2024 tarihi itibarı ile kullanım dışı kalmış veya arızalı ürünlerin onarımını teşvik eden önemli bir direktifi, yani Onarım Hakkı (Right to Repair- R2R) direktifini kabul etmiştir. Bu direktifin onaylanması, tüketicilerin onarım hizmetlerine daha kolay erişim sağlamalarını ve bu vesileyle onarım hizmetlerinin, ürün değiştirme yerine daha tercih edilir hale getirilmesini amaçlamaktadır. Yeni mevzuat, onarım hizmetlerinin daha erişilebilir, şeffaf ve cazip hale getirilmesini hedeflemektedir. Direktifin kabulü, yasama sürecinin son aşaması olup, artık yürürlüğe girmeye hazır hale gelmiş bulunmaktadır.

Bu öneri, Avrupa Komisyonu tarafından 22 Mart 2023 tarihinde sunulmuş olup, Yeni Tüketici Gündemi ve Döngüsel Ekonomi Eylem Planı'nın bir parçasını oluşturmaktadır. Onarım Hakkı Direktifi, sürdürülebilir tüketimi teşvik eden diğer AB mevzuatlarını tamamlayıcı niteliktedir. Örneğin, sürdürülebilir ürünler için ekotasarım düzenlemesi, onarılabilir ürünlerin üretimini teşvik ederken, yeşil geçiş için tüketicileri güçlendirme direktifi, tüketicilerin satış noktalarında daha bilinçli satın alma kararları almalarını sağlamaktadır.

Kabul edilen direktif ile birlikte tüketicilere arızalı ürünlerin daha kolay, daha ucuz ve daha hızlı bir şekilde onarılma hakkı tanınmaktadır. Bu direktif, sadece tüketiciler için değil, üreticiler için de önemli etkilere sahip olacaktır. Üreticiler, daha uzun ömürlü, onarılabilir, yeniden kullanılabilir ve geri dönüştürülebilir ürünler üretmeye teşvik edilmektedir. Bu durum, çevresel sürdürülebilirliği artırırken, ekonomik olarak da Avrupa merkezli kaliteli işlerin yaratılmasını desteklemektedir. Hem ekonomik aktörler hem de çevre bu gelişmelerden olumlu yönde etkilenmektedir.

Direktif, onarım hizmetlerini tüketiciler için daha cazip hale getirmek amacıyla bir dizi araç ve teşvik mekanizması sunmaktadır. Bu mekanizmalar arasında, AB yasalarına göre teknik olarak onarılabilir ürünlerin onarılmasını zorunlu kılmak, onarım süreci hakkında net bilgi içeren gönüllü bir onarım formunun bulunması (son tarihler, fiyatlar gibi bilgilerle birlikte), tüketicilerin onarım hizmetlerine kolayca ulaşabileceği bir Avrupa çevrimiçi platformu oluşturmak ve tüketicilerin değiştirme yerine onarımı tercih etmeleri durumunda yasal garantinin 12 ay uzatılması gibi uygulamalar bulunmaktadır.

Gelecekte, onarılabilir ürünlerin listesi genişletilebilecektir. Avrupa Komisyonu, belirli ürünler için yeni onarılabilirlik gereksinimleri getirdiğinde, bu gereksinimler R2R direktifine dahil edilecektir. Bu, onarım hakkının zamanla daha fazla ürünü kapsayacak şekilde genişleyeceğini göstermektedir.

Direktif, Avrupa Parlamentosu Başkanı ve Konsey Başkanı tarafından imzalandıktan sonra Avrupa Birliği Resmi Gazetesinde yayımlanacak ve yayımlandıktan 20 gün sonra yürürlüğe girecektir. Üye devletler, direktifin yürürlüğe girmesinden itibaren 24 ay içinde direktifi ulusal hukuka uyarlamak zorundadır. Bu süre zarfında, üye devletlerin gerekli düzenlemeleri yaparak direktifin uygulanabilirliğini sağlamaları beklenmektedir.

AB Konseyi'nin bu kararı, döngüsel ekonomi hedeflerine ulaşmada ve sürdürülebilir tüketimi teşvik etmede önemli bir adımı temsil etmektedir. Bu mevzuat sayesinde, onarım hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve teşvik edilmesiyle hem çevresel hem de ekonomik faydalar sağlanacaktır.¹³

¹³ Avrupa Konseyi [2](#)

Enerji Piyasalarının Güncel Durumu

Küresel enerji piyasaları, son yıllarda önemli değişimlerle karşı karşıya kalmıştır. Petrol, doğalgaz, kömür, yenilenebilir enerji ve nükleer enerji gibi farklı enerji kaynakları; jeopolitik gelişmeler, çevresel politikalar ve teknolojik ilerlemelerden etkilenecek yeniden şekillenmektedir. Uluslararası Enerji Ajansı (IEA) başta olmak üzere çeşitli kuruluşların raporlarına göre, enerji piyasalarının dinamikleri, ülkelerin enerji güvenliği ve sürdürülebilirlik hedefleri doğrultusunda önemli bir dönüşüm geçirmektedir. Bu yazıda, 2024 yılı itibarıyla enerji piyasalarındaki temel gelişmeler ve öngörüler ele alınacaktır.

Petrol Piyasaları

Petrol fiyatları 2024 Nisan'da 90 dolar seviyesini görmüş olup bir süredir 80-90 ABD Doları bandında değişiklik göstermektedir. Bu durum Türkiye gibi petrol ithalatçısı ülkeleri, cari denge açısından olumsuz yönde etkilemektedir. 2024 yılına ilişkin Brent petrol talebi tahminleri, talebin 2023 yılına kıyasla yavaşlayacağını ortaya koymaktadır. Uluslararası Enerji Ajansı'nın raporları doğrultusunda, 2024 yılının ilk çeyreği için, ABD'nin ekonomik görünümünün iyileşmesi ve artan bünkering (gemi yakıtı ikmali) faaliyetleri nedeniyle, küresel petrol talebinin öngörülenden yüksek bir şekilde, günlük 1,6 milyon varil artış göstereceği öngörülmektedir. Petrol talebindeki ivme kaybı da devam etmektedir. Yıl genelinde ise, tarihsel trendlere geri dönüş, enerji verimliliği kazanımları ve elektrikli araç kullanımının yaygınlaşma hızı nedeniyle petrol talebi büyümesinin yavaşlamaya devam etmesi beklenmektedir. 2024'te, 2023 yılındaki günlük petrol talebi büyümesinin 2,3 milyon varilden 1,2 milyon varile düşeceği tahmin edilmektedir.¹⁴ Petrol talebi artış hızındaki azalma göz önünde bulundurulduğunda iki temel sebep karşımıza çıkmaktadır.

OECD dışı bölgelere ek olarak, Çin'den gelen talepteki artış hızı azalması bu konudaki en önemli faktördür. Çin, dünyanın en büyük ham petrol ithalatçısıdır ve ülkenin ekonomik büyümesi, petrol talebinin önemli bir göstergesidir. Son yıllarda, Çin ekonomisinin büyüme hızı, özellikle emlak sektöründeki zayıflık ve dış talepteki durgunluk nedeniyle yavaşlamıştır. Ancak 2024 yılında da Çin'den gelen talep, petrol talebi büyümesinin ana itici gücü olarak öne çıkmaya devam edecektir. Çin Halk Cumhuriyeti'nin resmi açıklamalarının baz alındığı durumda ise Çin büyümesi batılı kaynakların aksine beklendiği seyirde, 2024'ün ilk çeyreğinde %5,3 olarak gerçekleştirmiştir.¹⁵ Ayrıca, Çin'in 14'üncü 5 yıllık ekonomik planına paralel olarak, üretim ve yatırım odaklı bir modelden yenilik ve teknoloji odaklı bir modele geçişi de petrol talebindeki azalışı etkileyen faktörler arasındadır.¹⁶ Bu kapsamda özellikle Çin perspektifinde yenilenebilir enerji ve elektrikli araçlar gibi alternatif enerji kaynaklarına olan yatırımların artması, petrol talebinin daha da azalmasına neden olabilir. Bu bağlamda, Çin ekonomisindeki büyüme hızının yavaşlaması, Çin ekonomisinde fosil yakıt talebinin yeni politikalar çerçevesinde kısıtlı kalması ya da bu iki etkenin birlikte etkisinin küresel petrol talebindeki azalışla doğrudan ilişkilendirilebileceğini söylemek mümkündür. Enerji piyasaları, bu tür makroekonomik değişikliklere oldukça duyarlıdır ve Çin ekonomisinin performansı, küresel petrol talebi üzerinde belirleyici bir rol oynamaya devam edecektir.

Küresel petrol talebini aşağı yönlü etkilemekte olan diğer başlıca sebep ise elektrikli araçların benimsenme hızındaki artıştır. Dünya Ekonomik Forumu'na göre, elektrikli araçların hızlı büyümesi, geleneksel petrol piyasasında ciddi değişikliklere sebep olabilir. Elektrikli araçların çeşitli ülkelerde ve tüketici nezdinde yükselişe geçmesi, petrol talebindeki artışı ciddi bir sekteye uğratma potansiyeli taşımaktadır.¹⁷ Bu trende ek olarak dünya genelinde elektrikli otomobil

¹⁴ IEA (Uluslararası Enerji Ajansı) Petrol Piyasaları Raporu Nisan 2024 [🔗](#)

¹⁵ Çin Halk Cumhuriyeti Devlet Konseyi [🔗](#)

¹⁶ Çin Halk Cumhuriyeti Devlet Konseyi [🔗](#)

¹⁷ WEF (Dünya Ekonomik Forumu) Elektrikli Araçlara Geçiş ve Petrol Talebi [🔗](#)

satışlarının %60'ı Çin'de gerçekleşmekte olup Çin ayrıca bu araçların en büyük ihracatçısı konumundadır. Geçmişte Toyota'nın örneğinde olduğu gibi, Çin menşeli elektrikli otomobillerin de küresel düzeyde markalaşması mümkün görünmektedir. Avrupa'da elektrikli araç satışlarının son dönemde azalmasının temel sebebi ise devlet desteklerinin sona ermesidir; ancak bu durum, uzun vadede satışlardaki artış trendini engellemeyecektir.

Bu sebeplere rağmen, petrol fiyatlarının yukarı yönlü baskı altında olmasının başlıca nedenlerinden biri, Rusya ve Suudi Arabistan başta olmak üzere OPEC+ ülkelerinin izlediği güncel politika kararlarıdır. Bu ülkeler, piyasalardaki fiyat istikrarını temin etmek ve yüksek petrol fiyatlarından ekonomik kazanç elde etmek amacıyla üretimlerini kasıtlı olarak sınırlamaktadırlar. Bu stratejik kararlar, petrol piyasalarında fiyat artışlarına yol açan temel faktörlerden sayılmaktadır. Ayrıca, petrol üretimi bakımından kullanılmayan atıl kapasite de tarihi bir düzeye erişmiştir. Bu kapasite, güncel şartlar altında yaklaşık 6 milyon varil düzeyinde bir atıllığı temsil etmektedir. OPEC+ ülkelerinin, bu stratejik üretim kısıtlamaları ve yüksek atıl kapasite ile piyasa üzerinde daha fazla kontrol sağlamaları, istedikleri zaman üretim kapasitelerini ayarlama olanağı sunmaktadır. Bu şekilde, global petrol piyasalarında fiyatlar üzerinde belirgin bir yukarı yönlü baskı meydana gelmekte ve bu ülkelerin ekonomik çıkarları doğrudan desteklenmektedir. İlgili politikalar, global enerji piyasalarının dengesini belirlerken, petrol ithal eden ülkeler üzerinde de ciddi ekonomik ve politik etkiler yaratabilir. Bu etkiler, özellikle Suudi Arabistan, Irak ve birkaç Körfez ülkesi ile Rusya'nın son dönemde açıkladığı üretim kesintileri sonucu daha da belirginleşmiştir.¹⁸ Bu kesintiler, küresel talebin zayıflaması ve Rus petrol arzına yönelik yaptırımlar gibi faktörlerle birleştiğinde, OPEC+'ın orta vadede ham petrol fiyatlarını 80 dolar seviyesinin üzerinde tutma stratejisine katkıda bulunmaktadır.

Bir diğer önemli faktör ise, Orta Doğu'daki siyasi ve askeri gerilimlerin tedarik zincirlerine olumsuz etkileridir. Bu bölge, dünya petrol arzının büyük bir kısmını sağlaması nedeniyle stratejik bir öneme sahiptir. Orta Doğu'daki istikrarsızlık, doğrudan petrol üretimi ve ihracatı üzerinde risk oluşturarak, tedarik zincirlerinde kesintilere ve dolayısıyla global petrol fiyatlarında dalgalanmalara yol açabilir. Bu tür politik ve askeri gerilimler, petrol piyasasındaki belirsizlikleri artırmakta ve OPEC+ ülkelerinin üretim kararlarıyla birleştiğinde, fiyatlar üzerinde daha da büyük bir baskı yaratmaktadır. Bu durum, uluslararası piyasalarda petrol fiyatlarının yükselmesine ve daha dalgalı bir piyasa ortamının oluşmasına neden olmaktadır.

Doğalgaz Piyasaları

Doğalgaz için Avrupa fiyatları göz önünde bulundurulduğunda, doğalgaz fiyatları yaklaşık 5 dolar seviyesindeyken, Rusya-Ukrayna Savaşı'nın başlaması ile birlikte bu fiyatlar 40 dolar gibi rekor bir seviyeye kadar yükselmiştir.¹⁹ Ancak savaşın etkileri ve piyasa dinamiklerinin değişmesi sonucu fiyatlar zamanla 10 dolar civarına düşerek daha makul bir seviyeye gerilemiştir. Bu gerileme, piyasalardaki dalgalanmaların ve belirsizliklerin kısmen azalmasına işaret etmektedir. Öte yandan, gelecek yıllarda LNG (Sıvılaştırılmış Doğalgaz) piyasasında önemli değişiklikler beklenmektedir. Özellikle 2025-2026 yıllarında devreye girecek olan büyük LNG arzları, piyasanın yönünü belirleyici bir rol oynayacak gibi görünüyor.²⁰ Geçtiğimiz on yıl içinde başlatılan birçok LNG üretim projesi tamamlanma aşamasına gelmiş durumdadır. Bu projelerin büyük bir kısmı ABD ve Katar gibi önemli LNG üreticileri tarafından gerçekleştirilmektedir. Şu anda satıcıların hakim olduğu LNG piyasasının, bu yeni arzlarla birlikte alıcıların lehine yeniden şekilleneceği öngörülmektedir.

Bu arzın devreye girmesiyle birlikte, enerji piyasalarında önemli dengelerin değişeceği ve fiyatlarda aşağı yönlü bir baskı oluşacağı tahmin edilmektedir. 2025-2027 yılları arasında piyasaya sürülecek olan yeni LNG miktarının, geçmiş 30 yılda piyasaya sürülen tüm LNG miktarının yarısı kadar olması beklenmektedir.²¹ Bu, global enerji piyasaları üzerinde önemli etkiler yaratacak bir gelişmedir. Büyük arz artışı, doğalgaz piyasalarını daha rekabetçi hale getirecek ve tüketicilere daha düşük fiyatlar sunma potansiyeline sahip olacaktır. Sonuç olarak, bu dönemde doğalgaz piyasalarında yaşanacak bu stratejik değişiklikler hem üreticiler hem de tüketiciler açısından yeni fırsatlar ve meydan okumalar sunacaktır.

Yeni LNG arzlarının devreye girmesiyle birlikte, alıcıların pazarlık gücünün artması beklenmektedir. Bu durum, LNG piyasasını ve genel olarak tüm enerji piyasalarını önemli ölçüde etkileyebilme potansiyeline sahiptir. Büyük LNG arzları, özellikle tedarikçiler arasındaki rekabeti artırarak alıcılar için daha uygun fiyatlar ve esnek şartlar sunabilir. Bu da özellikle enerji ithalatına büyük oranda bağımlı ülkeler için ekonomik avantajlar sağlayabilir. Alıcıların elinin güçlenmesi, tüm enerji piyasası için bir dönüm noktası oluşturarak, uzun vadeli enerji politikaları ve tedarik güvenliği stratejilerinin

¹⁸ Euronews [↗](#)

¹⁹ Anadolu Ajansı [↗](#)

²⁰ Yıllık Doğalgaz Raporu (GECF) [↗](#)

²¹ Küresel LNG Görünümü 2024-2028 (IEEFA) [↗](#)

yeniden şekillenmesine yol açabilir. Ayrıca, bu durum, diğer fosil yakıtlara kıyasla doğalgaz tercihini artırdığı takdirde küresel enerji talebinin yönetimine ve sürdürülebilir enerji kaynaklarına geçiş sürecine de olumlu etkileyebilir. Ancak, LNG yenilenebilir enerji kaynaklarından daha hesaplı bir alternatif ortaya çıkarsa enerji sektöründe karbon salımı azaltma çalışmalarını negatif yönlü etkileme potansiyeline de sahiptir.

LNG'nin piyasaya sürülmesi ve etkin bir şekilde kullanılabilmesi için gerekli altyapı çalışmaları ve yatırımlar hayati önem taşımaktadır. LNG işleme, taşıma ve depolama süreçleri, özel teknik donanımlar ve yüksek güvenlik önlemleri gerektiren karmaşık işlemlerdir. Bu bağlamda, mevcut altyapının genişletilmesi ve yeni tesislerin inşası, LNG'nin güvenli ve verimli bir şekilde tedarik edilmesi için zorunludur. Özellikle LNG taşımacılığı için kullanılan tanker filolarının genişletilmesi, depolama kapasitelerinin artırılması ve yenilenebilir enerji kaynaklarıyla entegrasyon sağlayacak teknolojik yatırımlar büyük önem arz etmektedir. Bu altyapı yatırımları, LNG arzındaki artışın piyasalara sorunsuz bir şekilde entegre edilmesini sağlayarak, enerji güvenliği ve piyasa istikrarını destekleyecek kritik adımlardır. Bu durum değerlendirildiğinde ülkelerin ve enerji firmalarının bu altyapı yatırımları için yapacakları fizibilite çalışmaları önem kazanacaktır.

Kömür Piyasaları

Küresel kömür piyasası, son yıllarda enerji geçişi ve çevresel politikaların etkisi altında önemli değişiklikler yaşamaktadır. Çevre dostu enerji kaynaklarına geçişin hızlandırılması ve iklim değişikliğiyle mücadele çabaları, kömürün gelecekteki rolünü belirlemektedir. Ancak, kömür, başta enerjiye büyük ihtiyaç duyan gelişmekte olan pazarlar olmak üzere, hâlâ birçok ülke için önemli bir enerji kaynağı olarak kalmaktadır.

Küresel ekonomik aktivitenin yeniden canlanması, özellikle Asya'daki büyük ekonomilerde enerji talebinin artmasıyla kömür tüketimini yükseltmiştir. Çin ve Hindistan, hızlı sanayileşme ve şehirleşme süreçleri nedeniyle dünya kömür tüketiminin büyük bir bölümünü oluşturmakta ve enerji ihtiyaçlarını karşılamak için kömür ithalatına bağımlı bulunmaktadır. Çin'in kömür üretim kapasitesini artırma çabaları ve Hindistan'ın kömür madenciliğini genişletme politikaları, bu ülkelerin kendi kömür arzlarını artırmaya yönelik adımları olarak değerlendirilmektedir. Avustralya ve Endonezya gibi büyük kömür ihracatçıları da global kömür arzında önemli roller oynamaktadır. Bu ülkeler, özellikle Asya pazarlarına yönelik kömür sevkiyatlarını artırarak dünya kömür piyasasındaki talebi karşılamaya çalışmaktadır.

Yenilenebilir enerji kaynaklarına geçiş ise kömür tüketimini azaltma yönünde baskı yaratmaktadır. Avrupa Birliği, ABD ve diğer gelişmiş ülkeler, sürdürülebilir enerji politikaları ve yeşil enerji yatırımları ile kömürden uzaklaşmaktadır. Bu durum, kömür piyasasını olumsuz yönde etkileyip kömür tüketimini kademeli olarak düşürmektedir.

Uluslararası Enerji Ajansı'nın (IEA) son raporlarına göre, küresel kömür talebi 2023 yılında zirveye ulaştıktan sonra, 2026 itibarıyla %2,3 oranında düşecektir. Yenilenebilir enerji kapasitelerindeki artışların, kömür tüketimindeki azalmayı teşvik edeceği tahmin edilmektedir. Yenilenebilir enerji teknolojilerindeki ilerlemeler ve bu alana yapılan yatırımlar, kömür tüketiminin azalmasında belirleyici bir faktör olarak ön plana çıkmaktadır.

Kömür piyasasının geleceği, çevresel düzenlemelerin sıkılaştırılması, yenilenebilir enerjiye geçişin hızlanması ve enerji sektöründeki teknolojik yenilikler gibi değişkenler tarafından şekillenmektedir. Bu etmenler, kömürün global enerji karışımındaki payını azaltabilir ve kömür piyasasının uzun vadeli dinamiklerinde köklü değişikliklere neden olabilir. Karbon emisyonlarını azaltma hedefleri ve iklim değişikliğiyle mücadele çabaları, kömüre olan bağımlılığı azaltma yönünde baskıları artırmaktadır.

Ancak, kömür, özellikle gelişmekte olan ülkelerde enerji üretimi için temel bir kaynak olma özelliğini korumaktadır. Bu ülkelerin ekonomik büyüme hızları ve artan enerji ihtiyaçları, kömürden uzaklaşma sürecini yavaşlatabilir. Geçiş sürecinin hızı, bölgesel politikalara, ekonomik koşullara ve enerji güvenliği stratejilerine bağlı olarak değişiklik göstermektedir.

Sonuç olarak, küresel kömür piyasası, gelişmekte olan ülkelerdeki yüksek talep ve gelişmiş ülkelerdeki çevresel politikalar arasında bir denge arayışı içindedir. Kömür, halen global enerji üretiminde önemli bir yer tutmaktadır, ancak uzun vadede yenilenebilir enerji kaynaklarına geçiş ve çevresel düzenlemeler, kömürün rolünü daha da azaltacaktır.

Yenilenebilir Enerji Piyasaları

2023 yılı, enerji üretiminde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Dünyada inşaatı tamamlanan ve devreye giren elektrik santrallerinin %85'inden fazlası yenilenebilir enerji kaynaklarına dayanmaktadır. Bu oran, kurulu aktif güç olarak 510 gigawatt yenilenebilir enerjinin 2023 yılında şebekelere bağlanması anlamına gelmektedir. Bu dönüşüm, yenilenebilir

kaynakların enerji sektöründeki baskınlığının artmasını sembolize etmektedir. Özellikle güneş enerjisi, bu değişimin öncüsü olup en büyük payı temsil etmektedir. Güneş ve bazı coğrafyalar için rüzgar enerjisi, ekonomik açıdan avantajlı bir enerji üretim modeli sunmaktadır.

Güneş enerjisi, düşük kurulum ve operasyon maliyetleri ile tesis inşası sürelerinin oldukça kısa olması nedeniyle hızla yaygınlaşmaktadır. Rüzgar enerjisi ise, özellikle uygun coğrafyalarda, düşük maliyetli ve sürdürülebilir bir alternatif olarak öne çıkmaktadır. Ekonomik avantajlar ve çevresel sürdürülebilirlik birleştiğinde, yenilenebilir enerji kaynakları dünya genelinde hızla benimsenmektedir. Ayrıca, dünya genelinde 1500 gigawatt kapasite, şebekelerin uygun hale gelmesini beklemektedir. Bu durum, şebeke altyapılarının yenilenebilir enerji üretimindeki artışı karşılayacak yeterlilikte olmaması sorununu gözler önüne sermektedir. Ciddi üretim kapasitelerine sahip yenilenebilir enerji santralleri, özellikle güneş enerjisi santralleri, 2 yıl gibi kısa sürede inşa edilebilirken, şebekelerde yapılacak yenileme ve kapasite artırma projelerinin tamamlanma süreleri 10 yılı aşabilmektedir. Bu durum, enerji üretimindeki hızlı dönüşümün, şebeke altyapılarının yetersizliği nedeniyle tam anlamıyla gerçekleştirilememesine yol açmaktadır. Dünya genelinde şebeke kapasitelerinin artırılması ve modernize edilmesi, yenilenebilir enerji kaynaklarının etkin bir şekilde kullanılabilmesi için hayati önem taşımaktadır.

Çin, güneş enerjisi üretimi ve yeni santral inşası konusunda diğer ülkelere kıyasla daha ileri bir konumda bulunmaktadır. Uluslararası Enerji Ajansı'na göre, Çin, küresel fotovoltaik ürünlerin tedarik zincirinde baskın konumdadır. 2021 güneş enerjisi teknolojileri tedarik zincirleri raporuna göre, Çin'in güneş panellerinin üretim aşamalarındaki payı (polisilikon, silikon kütük, göze, hücre ve modüller dahil) %80'in üzerindedir. İnşaat halindeki üretim kapasitesi göz önüne alındığında, Bu yoğunlaşma, dünya genelinde güneş enerjisi kurulum maliyetlerinin düşürülmesinde önemli bir rol oynamış ve güneş enerjisi teknolojilerini en uygun maliyetli elektrik üretim teknolojilerinden biri haline getirmiştir.

Yenilenebilir enerji kaynaklarının hızla yaygınlaşması, enerji piyasasında köklü değişikliklere yol açmaktadır. Ekonomik avantajlar ve çevresel sürdürülebilirlik, yenilenebilir enerji kaynaklarının benimsenmesinde anahtar rol oynamaktadır. Şebeke altyapılarının bu değişime ayak uydurabilmesi için yapılacak yatırımlar ve yenileme çalışmaları, enerji sektörünün geleceğinde belirleyici olacaktır. Çin'in güneş enerjisi teknolojilerindeki liderliği ve dünya genelindeki yenilenebilir enerji yatırımları, enerji piyasasında yeni bir dönemin habercisidir. Bu büyük dönüşüm, enerji üretimini, ekonomik ve çevresel dengeleri yeniden şekillendirecektir.

Nükleer Enerji

Son birkaç yılda artış gösteren jeopolitik krizler enerji piyasaları üzerinde ciddi etkilere sahip olmuştur. Küresel enerji tedarikinde meydana gelen aksaklıklar, hükümetlerin enerji güvenliği stratejilerini yeniden gözden geçirmelerine neden olmuştur. Bu gelişmeler, enerji piyasalarında daha çeşitli ve yerli enerji kaynaklarının geliştirilmesine yönelik daha güçlü bir odaklanmadan bahsetmeyi mümkün kılmıştır. Birçok hükümet için nükleer enerji, karbon salımı azaltımı hedeflerine ulaşmanın seçeneklerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Aynı zamanda, birçok hükümet son yıllarda net sıfır emisyon hedefine ulaşma konusundaki hedeflerini ve taahhütlerini artırmıştır. Uluslararası Enerji Ajansı raporlarına göre nükleer enerjinin düşük emisyonlu bir elektrik kaynağı olarak potansiyel rolü, rüzgar ve güneş gibi yenilenebilir enerji kaynaklarının önde gelen rolünü tamamlayarak, net sıfır emisyonlu elektrik sistemlerine geçişte önemli bir yer tutmaktadır.²²

Bu bağlamda, nükleer yatırımların karşılaştığı zorluklar, özellikle gelişmiş ekonomilerde maliyet, performans, güvenlik ve atık yönetimi alanlarında incelenmektedir. Daha az nükleer enerji ile net sıfır hedeflerine ulaşmanın getirdiği ek zorluklar da ele alınmakta ve nükleer enerjinin enerji dönüşümlerinde daha büyük bir rol oynamasını sağlayacak maliyet hedeflerinin neler olabileceği değerlendirilmektedir. Geleceğin enerji karmasında nükleer enerjiyi kabul edilebilir bir seçenek olarak gören ülkeler için yeni yatırım fırsatları yaratmak amacıyla uygulanabilecek potansiyel politika, düzenleyici ve piyasa değişiklikleri belirlenmektedir. Ayrıca, yeni teknolojilerin, özellikle küçük modüler reaktörlerin rolü ve bu teknolojilerin potansiyel gelişimi ve yaygınlaştırılması konularına da dikkat çekilmektedir. Bu bağlamda yeni nükleer tesisi inşaatlarının devam ettiği Türkiye, Güney Kore, Fransa, Çin, Slovakya ve Rusya'ya ek olarak; Japonya, Belçika ve İsveç gibi ülkeler de var olan santrallerindeki enerji üretimlerini kapasite limitlerine çıkarma politikaları izlemektedir.

Küçük modüler reaktörler gibi yeni teknolojilerin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, nükleer enerjinin gelecekteki rolünü daha da güçlendirme potansiyeline sahiptir. Uluslararası Enerji Ajansı'na göre hükümetlerin ve özel sektörün iş

²² Uluslararası Enerji Ajansı (IEA) Nükleer Enerji ve Güvenli Enerji Dönüşümü Raporu [2](#)

birliği içinde çalışarak, nükleer enerji yatırımlarını teşvik edecek ve bu alandaki teknolojik ilerlemeleri destekleyecek politikalar geliştirmesi gerekmektedir.²³

Sonuç olarak, enerji piyasalarındaki gelişmeler, küresel ekonomik ve çevresel dengeleri derinden etkilemektedir. Petrol fiyatlarının dalgalanması, doğalgaz arzındaki değişimler, kömür talebindeki düşüş ve yenilenebilir enerji kaynaklarının yükselişi, enerji sektöründe köklü değişimlere işaret etmektedir. Nükleer enerjinin gelecekteki rolü ise, enerji güvenliği ve düşüş emisyon hedefleri doğrultusunda yeniden değerlendirilmektedir. Uluslararası Enerji Ajansı'na göre, bu dinamikler, enerji piyasalarının daha sürdürülebilir ve rekabetçi bir yapıya kavuşması için önemli fırsatlar sunmaktadır. Enerji politikalarının ve yatırım stratejilerinin bu değişimleri dikkate alarak şekillendirilmesi, gelecekteki enerji güvenliği ve sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmada kritik rol oynayacaktır.

---

²³ Uluslararası Enerji Ajansı (IEA) Nükleer Enerji Portalı [a](#)

Ulusal Katkı Beyanlarında (UKB) Yer Alan Ticaret Önlemlerinin Haritalanması

Paris anlaşmasına taraf olan ülkelerin her birinin başarmayı amaçladığı ulusal katkı beyanlarını (UKB) hazırlaması, iletmesi ve sürdürmesi gerekmektedir. Bu ulusal katkı beyanları ortak ancak farklılaşmış sorumlulukları, ilgili yetenekleri ve ulusal koşulları dikkate alarak her ülkenin iklim değişikliğiyle mücadeleye yönelik isteğini yansıtmaktadır. Ulusal katkı beyanları emisyon azaltma hedeflerini içermektedir ve çoğu, belirli bir dönemde uygulanacak uyum ve azaltım önlemlerinin ayrıntılı listelerini içermektedir. Ulusal katkı beyanlarının beş yılda bir güncellenmesi ve güncellemelerin artan ilerlemeyi dikkate alması gerekmektedir. Paris anlaşması, uzun vadeli hedeflere ulaşma yönündeki ilerlemeyi değerlendirmek için her beş yılda bir küresel durum değerlendirmesi yapılması gerektiğini de belirtmektedir. İlk küresel durum değerlendirmesi 2023 yılının Aralık ayında Dubai’de gerçekleşen 28. İklim Değişikliği Konferansı’nda, daha bilinen adıyla COP28’de ortaya konmuştur.

Ticaret politikası eylemleri de hedeflere ulaşılmasında etkili araçlar olabilir. UNCTAD da üye devletlerin ulusal katkı beyanlarında belirtildiği gibi iklim taahhütlerini iletmeyle ticaret politikaları arasındaki ilişkiyi değerlendirmek üzere bir çalışma²⁴ yürütmektedir. Uygulama, ilk olarak seçili gelişmekte olan ülkelerin güncellenmiş ulusal katkı beyanlarındaki ticaretle ilgili yapılan referansları belirlemekte ardından bunları iklim değişikliğini yavaşlatma acil hedeflerine göre haritalamaktadır.

Rapor, gelişmekte olan ülkelerin ulusal katkı beyanlarında yer alan ve ticaretle etkileşime giren önlemlerin haritasını çıkarmaktadır. Örneğe dahil ulusal katkı beyanları 30 Eylül 2023 itibarıyla yeni veya güncellenmiş olan ulusal katkı beyanlarıdır.

Ulusal katkı beyanları format, bilgi ve kapsam gibi çeşitli açılardan birbirinden farklı olduğundan ötürü analiz niteliklidir ve ticaretle ilgili önlemlerin belirlenmesine odaklanmaktadır. Tanımlanan önlemler doğrudan ve dolaylı olarak ticaretle bağlantılı olmak üzere iki ana grupta sınıflandırılmıştır. Dolaylı olarak ticaretle bağlantılı önlemler yenilenebilir enerji üretimini artırmak, ekonomik çeşitliliği teşvik etmek veya sanayi politikalarını yeşillendirmek gibi daha geniş hedefleri amaçlarken doğrudan bağlantılı önlemler tarifeler, vergiler veya teknik düzenlemeler gibi ticareti etkileyen piyasa teşvikleri veya caydırıcı unsurların oluşturulmasını amaçlamaktadır.

Dolaylı önlemler öncelikli olarak ticarete odaklanması bile başarılı uygulanmaları halinde çevresel açıdan tercih edilebilir malların ve sürdürülebilir hizmetlerin ticaretinde bir artışı tetikleyebilecek önlemler olarak belirtilmektedir. Bu grupta alınan önlemler yenilenebilir enerji kaynakları ve enerji verimliliğinin teşviki, yeşil değer zincirinin geliştirilmesi ve yeşil endüstriyel kalkınma ve ekonomik çeşitlendirme olmak üzere üç alt başlık altında ele alınmıştır. Doğrudan önlemler mal ve hizmet ticaretiyle doğrudan ilişkili olmakla birlikte teknik düzenlemeler, piyasaya dayalı önlemler, kamu alımları, tarifeler ve sübvansiyonlar ve vergi kredileri olmak üzere beş alt başlıkta değerlendirilmiştir.

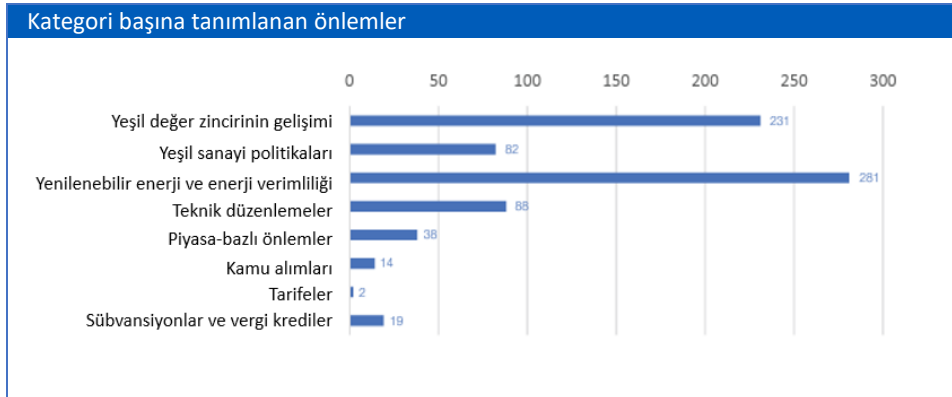
Aşağıda yer alan görse analizde belirlenen ticaretle ilgili önlemler arasındaki bağlantıları göstermektedir.

²⁴ Mapping trade-related measures in Nationally Determined Contributions [2](#)

Kaynak: UNCTAD

UKB'ler nadiren ticaretten bahsetse de mevcut analiz ticaretle ilgili 680 önlem belirlemiştir. Bu önlemlerin çoğu yenilenebilir enerji ve verimlilik, yeşil değer zinciri gelişimi, teknik düzenlemeler ve yeşil sanayi ve ekonomi politikalarıyla ilgilidir. Teknik düzenlemeler doğrudan ticaretle ilgili en çok kullanılan önlemlerdir. Sübvansiyonlar ve vergi kredileri, piyasaya dayalı mekanizmalar ve kamu alımları gibi ticaretle ilgili diğer önlemlerin daha az yaygın olduğu belirlenmiştir. Aşağıdaki şekil kategori başına tanımlanan önlemlerin sayısını göstermektedir.

Kaynak: UNCTAD

Söz konusu haritalama çalışmasında 50'den fazla ülkenin yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılabilirliğinin ve enerji verimliliğinin artırılmasıyla ilgili önlemleri dahil etmiştir. Bu hedefle ilişkili 281 önlem belirlenmiştir ki bu da en çok bahsedilen kategori olmasına yol açmıştır. Bu hedef kapsamındaki azaltım stratejilerinin çoğu, elektrik üretimi için yenilenebilir enerjiyle ilgilidir. Enerji verimliliği konusunda binalarda, ulaşımda, mevcut şebekede ve altyapıda verimliliğin artırılmasına odaklanılmaktadır.

Yeşil değer zincirinin geliştirilmesiyle bağlantılı önlemler ticaretle ilgili önlemlerin en çok kullanılan ikinci türüdür. Bu kapsamda 231 önlem belirlenmiştir. Yeşil değer zincirinin geliştirilmesiyle ilgili önlemler, Afrika'da belirlenen tüm önlemlerin yüzde 31'ini, Latin Amerika ve Karayipler'de yüzde 38'ini ve Asya'da yüzde 35'ini oluşturmaktadır. Orta Doğu ülkelerinde incelenen toplam 46 önlemden yeşil değer zinciri gelişimini desteklediği görülmüştür. Kapsanan sektörler ve iklim değişikliğine uyum ve azaltım açısından ilgili etkiler göz önüne alındığında, yeşil değer zinciri gelişimini desteklemeyi amaçlayan tedbirlerin, ulusal üretim ve ticareti şekillendirme potansiyeli bulunduğu belirtilmektedir. Haritalama analizinin, yeşil değer zinciri geliştirme önlemlerinin yüzde 10'dan azının ihracat veya ithalat faaliyetleriyle doğrudan bağlantısı olduğunu göstermektedir. Böylece ticaretin UKB'lere daha fazla dahil edilmesi potansiyelinin altını çizmektedir. Yeşil değer zinciri geliştirme tedbirlerinin odağı olarak tanımlanan başlıca ihracat ürünleri arasında kahve, kakao, palmiye yağı, pirinç, orman ürünleri ve çimento yer almaktadır.

Ticari önlemlerin 82 tanesi yeşil endüstriyel kalkınma ve ekonomik çeşitlendirmeye bağlantılı olduğu ifade edilmektedir. Sadece 14 önlemin ticaret üzerinde doğrudan etkisi olduğu değerlendirilmektedir. Önlemlerin bölgesel açıdan genel anlamda dengeli olduğu ifade belirtilmektedir.

Tarife dışı önlemlerin uluslararası sınıflandırması teknik düzenlemeleri "uygunluğun zorunlu olduğu, uygulanabilir idari hükümler de dahil olmak üzere ürün özelliklerini veya ilgili süreçleri ve üretim yöntemlerini belirleyen belgeler" olarak tanımlamaktadır. Çalışma kapsamında ticaretle ilgili doğrudan önlemler arasında iklim değişikliğiyle mücadelede en sık kullanılan türün teknik düzenlemeler olduğu ortaya konmuştur. İthal edilen ürünlerin minimum performans standartlarının yanı sıra test ve sertifikasyon gerekliliklerini de belirleyerek istenilen karbon emisyonu ve verimlilik seviyelerini karşılamasını sağlamak için kullanılmaktadır. Ek olarak zorunlu etiketleme planlarıyla tüketici davranışlarını yönlendirmek için de kullanılmaktadır. Çalışmada haritalanan teknik düzenlemelerin %40'ı enerji verimliliğini ve/veya yenilenebilir enerjiyi teşvik etmeyi amaçlayan önlemlerle birlikte yaygın olarak benimsenmiştir. UKB'lerde yer alan teknik düzenlemelere tabii olan ürünler arasında aletler, araçlar, inşaat malzemesi, soğutma, iklimlendirme, ısıtma cihazları, balıkçılık ürünleri ile çimento ve beton yer almaktadır.

İklim eylemiyle ilgili olarak piyasa temelli önlemler, CO2 emisyon azaltımlarını teşvik etmek için piyasaları, fiyatları veya diğer ekonomik teşvikleri veya caydırıcıları kullanan politika araçları olarak tanımlanabilir. UKB'lerde ticaretle ilgili önlemlerin haritalanması, REDD+²⁵'nin belirlenen tüm piyasa temelli önlemlerin (30 önlem) yüzde 50'sinden fazlasını oluşturduğunu göstermiştir. REDD+ ile bağlantılı önlemler, Latin Amerika ve Karayipler'deki UKB'lerin yüzde 53'ünde, Afrika'daki UKB'lerin yüzde 35'inde saptanmıştır.

Seçilen UKB'lerde kamu alımlarıyla ilgili 14 önlem tanımlanmıştır. Bu önlemlerin neredeyse yarısı Burkina Faso'da belirlenmiştir. Geri kalanlar ise Çoğu Latin Amerika'da olmak üzere sekiz ülkeye eşit olarak dağılmaktadır. Önlemler büyük ölçüde emisyonları azaltmaya yönelik araçlar olarak tanımlanmaktadır. Yalnızca bir önlem kamu yatırımlarına ilişkin kural ve kılavuzlara uyum kriterinin getirilmesini içerdiği için uyumla ilişkilendirilmiştir. Tedbirlerin doğrudan ticaretle ilgili olarak sınırlandırılmasının nedeni çoğunun mal ve hizmet tedarikini kapsamasıdır.

Haritalama çalışması kapsamında mallara yönelik uluslararası tarifelerin uygulamaya konması ve kullanılması konusunda yalnızca iki önlem belirlenmiştir. Önlemlerden biri (Cabo Verde), uluslararası sağlayıcıların aksine yerel üreticileri ve şirketleri destekleyen tarife ve vergi çözümlerinin benimsenmesini değerlendirmektedir. Yerel imalatçıları ve işletmeleri döngüsel ürün ve hizmetler tasarlamaya teşvik etmektedir. Dolayısıyla tedbir aynı zamanda yeşil değer zinciri ve yeşil ekonomik dönüşümle de ilgilidir. İkinci önlemin (Seyşeller) amacı, kademeli bir vergi sistemi ve KDV muafiyetleri yoluyla düşük küresel ısınma potansiyeline sahip soğutucu akışkanlara geçişi teşvik etmek ve böylece ilişkili (doğrudan) emisyonların azaltılmasını desteklemektir. Enerji geçişine katkıda bulunabilecek mal ve hizmetlere erişimi kolaylaştıran önlemlerin bulunmaması, tarifelerin UKB'lere ve ulusal iklim hedeflerine ulaşılmasına katkıda bulunma potansiyeline ilişkin farkındalık eksikliği ve ticaret uzmanlarına danışılmaması ile açıklanmaktadır. UNCTAD (2022), yenilenebilir enerji sistemleri ve bileşenlerinin ticaretine ilişkin uluslararası ticarete önemli pazar erişim engellerinin bulunduğunu tespit etmektedir. UNCTAD'ın analizi hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ithalatçı ülkelerde yenilenebilir enerji üretimiyle ilgili mallara uygulanan ortalama tarifelerin fosil yakıtlara göre kabaca iki kat daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Enerji ürünleri üzerindeki ithalat tarifeleri (%)			
	Gelişmiş Ekonomiler	Gelişmekte olan Ekonomiler	En az gelişmiş Ülkeler
Yenilenebilir enerji ürünleri (32 GTİP 6-haneli ürünler)	7.05	4.55	6.04
Fosil yakıtlar (2701, 2709, 2710 ve 2711)	0.63	2.08	3.18

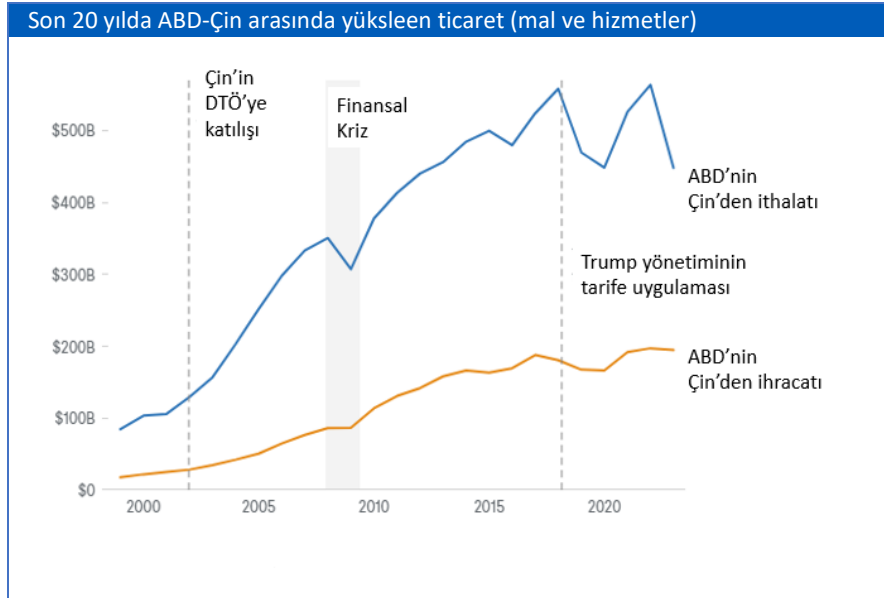
Kaynak: UNCTAD

²⁵ Reducing emissions from deforestation and forest degradation in developing countries. 'REDD', 'Gelişmekte olan ülkelerde ormansızlaşma ve orman bozulmasından kaynaklanan emisyonların azaltılması' anlamına gelmektedir. '+', iklimi koruyan, ormanlarla ilgili ek faaliyetleri, yani ormanların sürdürülebilir yönetimini ve orman karbon stoklarının korunmasını ve geliştirilmesini ifade etmektedir (UNFCCC). REDD+'nın ticaretle ilgili birincil etkisi, REDD+ projelerine atfedilebilen karbon tutumuyla bağlantılı karbon kredilerinin uluslararası piyasalardaki satışından/ticaretinden kaynaklanmaktadır.

Sübvansiyonlar ve vergi muafiyetleriyle ilgili 19 önlem belirlenmiştir. Bu önlemlerin üçte birinden biraz fazlası doğrudan ticaret önlemleri olarak sınıflandırılabilir ve ülkenin azaltım önlemlerinin bir parçası olarak değerlendirilmektedir. Önlemlerin çoğu Seyşeller, Sri Lanka, Pakistan ve Birleşik Arap Emirlikleri'nde hibrit ve elektrikli araçların kullanımını artırmak amacıyla elektrikli mobiliteye yönelik teşvikler yaratmayı amaçlamaktadır. Umman tedbirlerinde, petrol ürünlerinin fiyatlarını serbestleştirerek ve su ile elektrik üzerindeki sübvansiyonları kademeli olarak kaldırarak enerji tasarrufu kültürünü teşvik etmek için sübvansiyonların aşamalı olarak kaldırılacağını belirtmiştir. Öte yandan Sierra Leone, diğer önlemlerin yanı sıra vergilerin de araç talebini azaltmaya yönelik teşvikler olarak kullanıldığını vurgulamıştır (dolaylı önlem). Bu kategorideki önlemlerin yaklaşık üçte ikisi dolaylı olarak ticaretle, yani azaltım önlemlerinin uygulanması için gereken mal ithalatının artmasıyla ilgili olarak değerlendirilmektedir. Fas, Nepal, Sri Lanka ve Birleşik Arap Emirlikleri'nde yolcu ve yük taşımacılığının karbondan arındırılmasına yönelik teşviklerin oluşturulmasıyla ilgili çeşitli önlemler bulunmaktadır. Bu kategorideki diğer tedbirler, enerji tasarruflu lambaların yaygınlaştırılması (Ruanda) ve enerji tasarruflu cihazlar ile konut tadilatları (Tuvalu) için sübvansiyonların oluşturulması yoluyla kamu binaları da dahil olmak üzere binalarda enerji verimliliğinin artırılmasını amaçlamaktadır. Çalışmanın teknik düzenlemeler ve piyasaya dayalı önlemler gibi doğrudan ticaretle ilgili önlemlerin, iklim hedeflerinin ilerlemesine katkıda bulunabileceğini gösterdiği değerlendirilmektedir. Yenilenebilir enerji kaynaklarının ve enerji verimliliğinin artırılması, yeşil değer zincirinin geliştirilmesi, yeşil endüstriyel kalkınma ve ekonomik çeşitlendirmeyi amaçlayan ticaretle ilgili önlemler, ticaretle güçlü potansiyel bağlantılar göstermektedir. UKB'lerin bu genel hedeflerine yönelik ulusal çabalar, düşük karbonlu ürün ve hizmet ticaretinin artmasına neden olabilir, gelişmekte olan ülkelerin karbon rekabetçiliğini artırabilir ve yeşil hidrojen gibi yeni endüstrilerin yaratılmasına katkıda bulunabilir. Ayrıca çalışmanın UKB'lerde ticaret politikasına açıkça atıfta bulunulmadığını gösterdiğinin altı çizilmektedir. Bunun ticaretin ulusal iklim planlarına entegre edilmesi amacıyla, UKB'lerin detaylandırılması ve onaylanması süreci boyunca ticaret paydaşları ile bakanlıkların daha fazla dahil edilmesine duyulan ihtiyaca işaret ettiği belirtilmektedir.

Çin-ABD Ticari İlişkilerinde Güncel Gelişmeler

ABD'nin Çin ile ticareti son yıllarda ciddi şekilde artış göstermiştir. Bu ticaret her iki ülke için de hayati önem taşımaktadır. İki ülke bugün birbirlerinin en büyük ihracat pazarları arasında yer almaktadır. Çin ile ticaret ABD tüketicilerine daha düşük fiyatlar ve Amerikan şirketlerine daha yüksek karlar getirmekle birlikte aynı zamanda maliyetleri de beraberinde getirmiştir. Çin'in yirmi yıl önce Dünya Ticaret Örgütü'ne girmesine öncülük eden iyimserliğin Çin'in devlet öncülüğündeki kalkınmayı benimsemeye devam etmesi ve hedeflenen endüstrilerde ABD ve yabancı şirketlerin zararına sübvansiyonlar akıtması nedeniyle ortadan kalktığı değerlendirilmektedir. ABD'li tüketiciler Çin'den gelen ucuz mal akışından faydalansa da bazı Amerikalılar ithalat rekabeti nedeniyle işini kaybetmiştir. Öte yandan Çinli şirketlerin yatırımları ulusal güvenlik endişelerini artırmaktadır. ABD uzun zamandır Amerikan şirketlerine teknolojilerini devretmeleri konusunda baskı yapmakla suçlanmaktadır. Çin'e nasıl tepki verileceği ABD'deki siyasi tartışmaların da merkezinde yer almaktadır. Aslında Çin DTÖ'ye katılmadan önce de iki ülke arasında ticaret artmaktaydı ancak DTÖ üyeliği kalıcı normal ticari ilişkiler sağlamıştır. ABD'nin Çin'den yaptığı mal ithalatının değeri 2001 yılında yaklaşık 100 milyar dolarken 2023 yılında 400 milyar doların üzerine çıkmıştır. İthalattaki bu sıçrama kısmen Çin'in küresel tedarik zincirlerindeki kritik konumundan da kaynaklanmaktadır. Çin fabrikaları, dünyanın her yerinden gelen bileşenleri kullanarak Amerika Birleşik Devletleri'ne ihraç edilecek ürünleri bir araya getirmektedir. ²⁶

Kaynak: Council on Foreign Relations

Ticari ilişkiler faydalar getirmiş olsa da aynı zamanda Amerika Birleşik Devletleri ve diğer ülkelere bir dizi sorun da sunmuştur. Üretimde yaşanan iş kayıpları ve devlete ait işletmeler bu sorunlardan bazılarıdır. Çin ile ticareti

²⁶ Council on Foreign Relations (CFR), The Contentious US-China Trade Relationship [2](#)

artırmanın maliyeti, Japonya gibi diğer ülkelerle artan ticaretten kaynaklanan maliyetlerden daha belirgin olmuştur. Bunun nedeni ithalatın artış hızı, Çin'in düşük ücretli işgücünün büyüklüğü ve etkilenen endüstrilerin çeşitliliğidir. Çin hükümetinin ekonomik hedeflerine ulaşmak için yenilenebilir enerji de dahil olmak üzere birçok sektöre sübvansiyon sağlaması diğer ülkelerdeki şirketlerin bu devlet destekleriyle rekabet edememesine yol açmıştır.

14 Mayıs'ta ABD Ticaret Temsilcisi Katherine Tai, Çin'e uygulanan Bölüm 301 tarifelerine ilişkin bir inceleme raporu yayınlamıştır. İnceleme elektrikli araçlar, güneş pilleri ve tıbbi malzemeler gibi Çin'den gelen stratejik ürünlere yüzde 25 ila yüzde 100 oranında ek gümrük vergisi uygulanmasını da içermektedir. Ardından Beyaz Saray, 18 milyar dolar değerindeki Çin ithalatına yönelik yeni tarifeler açıklamıştır. Yeni açıklanan tarifeler uzun süredir beklenmekte ve nispeten mütevazı bir toplam tutar içerdiği belirtilmektedir. Biden, değeri 300 milyar doları aşan Çin mallarına yönelik mevcut tarifeleri sürdürmeye karar vermiştir. Yeni eklenen tarifeler, değeri 18 milyar dolar olan malları etkilemektedir ve bunun sınırlı bir etkiye işaret ettiği değerlendirilmektedir. Önceki tarifeler daha geniş bir ürün yelpazesini etkileyerek daha geniş bir etkiye sahipken, yeni tarifelerin daha hedefe yönelik olduğu belirtilmektedir. Yakın zamanda açıklanan tarifeler, başta temiz enerji ve yarı iletkenler olmak üzere stratejik sektörlerle odaklanmaktadır. Elektrikli araçlara uygulanan tarife yüzde 100'e, yarı iletkenler ve bazı tıbbi ürünlere uygulanan tarifeler ise yüzde 50'ye çıkarılmıştır. Bu durumun Biden'ın stratejik olarak kilit endüstrileri, özellikle de temiz enerji ve yarı iletkenleri hedef aldığını gösterdiği ifade edilmektedir. Biden yönetiminin mevcut tarife politikasının kritik sektörler üzerindeki baskıyı sürdürürken genel ekonomik etkiyi sınırlandırarak, gerilimin tırmanma riskini azaltmayı ve ABD çıkarlarını korumayı amaçladığı değerlendirilmektedir. Bu tarifelerin Çin ihracatını önemli ölçüde etkilemesi veya ABD enflasyonunu artırması pek olası olarak değerlendirilmemektedir. Çin'den ABD'ye ihraç edilen piller ve elektrikli araçlar gibi yeni enerji ürünlerinin Çin'in genel ihracatında ihmal edilebilir bir paya sahip olduğu ifade edilmektedir. Örneğin, 2023 yılında ABD'ye güneş pili ihracatı 3,35 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu, Çin'in toplam güneş pili ihracatının yüzde 0,1'i kadardır. Benzer şekilde güneş paneli ihracatı da 13,15 milyon dolardı ki bu da Çin'in toplam güneş paneli ihracatının yüzde 0,03'ünü oluşturmuştur. Çin'in tıbbi ürün endüstrisi yeni tarifeler nedeniyle daha önemli zorluklarla karşı karşıya kalabilir. 2022'de Çin, ABD'ye 30,9 milyar dolar değerinde tıbbi malzeme ihraç etmişti ve bu, toplam tıbbi ihracatının yaklaşık beşte birini oluşturmuştur. Bu nedenle bu sektörde daha ciddi aksamalar yaşanabilir. Ancak genel olarak Biden yönetiminin yaklaşımının daha geniş ekonomik etkileri azaltırken kritik sektörlerde stratejik bir odaklanmayı gösterdiği değerlendirilmektedir. ABD'nin bu malları yoğun bir şekilde ithal etmemesi ve bazı tarife artışlarının iki yıl içinde aşamalı olarak yapılması nedeniyle, bu yeni tarifelerin enflasyonist baskıları artırması beklenmemektedir.²⁷

²⁷ The Diplomat, No China-US Trade War This Year, But Uncertainty Ahead in 2025 [2](#)